Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Настаўніцкая газета

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 74 (5405)
Чацвер, 20 чэрвеня 2002 года

У кожным малюнку - сонейка... І над кожным малюнкам - хмары?

На мінулым тыдні закончыла сваю працу выстаўка малюнкаў дзяцей-інвалідаў у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Частка дзіцячых прац была перададзена Дому міласэрнасці.

Такое рашэнне прынялі арганізатары выстаўкі - грамадскае аб'яднанне "Беларускае таварыства інвалідаў" і ўстанова культуры і адпачынку інвалідаў "Інвацэнтр", пры якім і існуе прадстаўленая ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва "Інва-студыя". Займаецца ў ёй больш за 30 чалавек, і для кожнага студыйца распрацавана спецыяльная праграма з улікам індывідуальных асаблівасцей здароўя. За чатыры з паловай гады існавання "Інва-студыі" яе навучэнцы прынялі ўдзел у гарадскіх, рэспубліканскіх і міжнародных выстаўках. Галоўная мэта работы студыі - рэабілітацыя праз творчасць і падрыхтоўка дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі ў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах мастацкага профілю.

Зрэшты, сама гэтая фармулёўка - "чалавек з абмежаванымі магчымасцямі" - зусім не даспадобы тым людзям, ад якіх рэальна залежыць рэабілітацыя дзяцей-інвалідаў. "Што значыць абмежаванымі магчымасцямі? - задае справядлівае рытарычнае пытанне намеснік старшыні Цэнтральнага праўлення грамадскага аб'яднання "Беларускае таварыства інвалідаў" Людміла Калмыкова. - Калі хлопчык малюе карціны, трымаючы пэндзаль зубамі, і гэтыя карціны тут жа ўключаюць у міжнародныя мастацкія каталогі? Або калі творы іншага навучэнца (з Віцебска), намаляваныя пальцамі левай нагі, выклікаюць захапленне ў народнага мастака Беларусі Уладзіміра Стальмашонка? Гэта мы называем абмежаванымі магчымасцямі???"

І "Інва-студыя", як і ва ўсім "Інвацэнтры", добра разумеюць, чаго б хацелася "людзям з абмежаванымі магчымасцямі". А хацелася б ім зусім не шмат: каб усе астатнія "здаровыя" людзі перасталі лічыць інвалідаў пасіўнымі карыстальнікамі сацыяльных паслуг. Балазе інвалідам ёсць чым дзяліцца з астатнім светам, і выстаўка ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва яскрава прадэманстравала гэта...

"У кожным малюнку - сонейка"... "Парасткі прабіваюць асфальт чэрствасці і непаразумення"... Такія і падобныя слоганы гучалі з вуснаў "высокіх" прамоўцаў падчас закрыцця выстаўкі. І разам з тым відавочным дысанансам гучала ў іх выступленнях інфармацыя пра тое, што ў бягучым годзе "Інвацэнтр" аказаўся фактычна пазбаўленым бюджэтнага фінансавання. А значыць, пад пагрозу пастаўлена рэабілітацыя праз творчасць (і, лічы, наогул рэабілітацыя) інвалідаў. Няўжо і ўвогуле, як горка пажартаваў старшыня Цэнтральнага праўлення грамадскага аб'яднання "Беларускае таварыства інвалідаў" Ігар Кургановіч, усё лепшае дзецям, а ўсё горшае - дзецям-інвалідам?

Мікола ЧЭМЕР.

Лейтэнант міліцыі Кацярына Лосева працуе дазнавацелем Крычаўскага РАУС. Скончыўшы сярэднюю школу ў Чавусах, дзяўчына спачатку паступіла ў медыцынскае вучылішча ў Магілёве. Працавала медсястрой, але потым вырашыла паступіць у Магілёўскую школу міліцыі. Закончыўшы яе, яна атрымала накіраванне ў Крычаўскі РАУС. Цяпер Каця завочна вучыцца ў Мінскай акадэміі МУС, каб атрымаць вышэйшую юрыдычную адукацыю.

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Выпрабаванні "абітурыентаў"-трэцякласнікаў

Сённяшнія трэцякласнікі - хто яны, якімі клопатамі жывуць, пра што мараць, якія ў іх засмучэнні і радасці, як пачуваюць сябе ў школе, як школе з імі і як жыве школа ў іх? Усе гэтыя пытанні хвалююць самых дзяцей, іх настаўнікаў і, відома, бацькоў. Адказы асабліва актуальныя цяпер, калі нашы дзеці праходзяць выпрабаванні ўступнымі экзаменамі ў 4-ы клас гімназіі №171 Мінска.

Паступіць, зразумела, жадаюць усе. Але дакладна ведаюць, што не ўсім гэта ўдасца. Прахадны бал сёлета вельмі высокі - 13. А гэта значыць, што тройку атрымаць нельга, нават адных чацвёрак недастаткова. Пяцёрка і дзве чацвёркі - вось неабходны мінімум для дасягнення мэты. Хвалююцца ўсе: дзеці, настаўнікі, бацькі, адміністрацыя, бо такія экзамены ў школе праходзяць толькі другі год.

Вось мы ўздымаем на першы экзамен - гэта руская мова, дыктоўка. Я суправаджаю сваю дачку і дзвюх яе сяброўак. Дзеці адчуваюць адказнасць, абмяркоўваюць план дзеянняў у выпадку няўдачы. Падбадзёрваю, настройваю на поспех. Але мае дзяўчаткі і так не падаюць духам, гавораць: "Ведаеце, якая суседняя школа добрая, у ёй такія прыгожыя сцены і дыскатэкі выдатныя!" Усе смяюцца, і напружанне першага выпрабавання крыху адступае.

Мы на парозе школы: шмат дзяцей, бацькоў. (Добра, што экзамен у суботу, і бацькі могуць падтрымаць дзіця.) Кожны клас паводзіць сябе пасвойму. Вось усе разам, бацькі і дзеці, вядуць агульную гутарку. Другі клас аб'яднаны толькі агульнай тэрыторыяй, бацькі гутараць кожны са сваім дзіцем. Я пераадольваю сваё хваляванне, назіраючы за іншымі. Радая за свой 3 "А" - яны гуляюць, значыць, адчуваюць сябе камфортна і ўсё будзе добра.

Усё... Выйшлі настаўнікі, завуць па класах, уводзяць дзяцей, застаемся толькі мы - бацькі. Пачынаецца самае цяжкае - чаканне. Ніхто не разыходзіцца. Разам лягчэй. Нехта расказвае, што напярэдадні даваў дачцэ валяр'янку, а раніцай піў сам. Хтосьці ўспамінае, што забыў нагадаць пра тое, што памылкі на тытульным аркушы таксама ўлічваюцца, і не папярэдзіў, каб не спяшаліся здаваць работы. Той-сёй згадвае памылкі за ўвесь год і самыя смешныя сярод іх. У мамы, што стаіць побач са мной, аказваецца, дачка не можа навучыцца пісаць толькі адно слова "хорошо" - піша "хорошё", і нічога з гэтым немагчыма зрабіць, а ўсё астатняе ў парадку. Вось бацькі замітусіліся, пачалі гартаць зборнікі дыктантаў. Аказваецца, нехта з акна пачуў першыя радкі дыктоўкі, і цяпер усе дружна ўспамінаюць, ці пісалі яны гэты тэкст дома.

На ганак выходзіць дырэктар школы, запрашае бацькоў адпачыць у кабінеце. Некаторыя ідуць. Але большасць застаецца. Абмяркоўваюць чаканне, як хутчэй даведацца пра адзнаку. Усе суцяшаюцца, але толькі да таго моманту, пакуль не паказваюцца дзеці, якія ўжо напісалі. Усе кідаюцца да іх, распытваюць.

Знаёмая карціна, звычайная атмасфера экзамену. Незвычайна толькі тое, што трымаюць іспыт такія маленькія. Да вечара - адзнакі вядомы. У нас - пяцёрка. Першы, самы цяжкі, экзамен здадзены. Наперадзе - матэматыка і беларуская мова. Некалькі дзён на падрыхтоўку, кансультацыя - і новае выпрабаванне. Другі раз крышку лягчэй, спакайней, і вынік - ізноў вядомы да вечара. Некаму другі экзамен надаў упэўненасці, а некага засмуціў, пазбавіў надзеі.

Зноў субота. Апошні экзамен - беларуская мова. Напружанне нарастае. Гэтая дыктоўка - вырашальная. У многіх дзяцей поспехі па беларускай мове сціплыя, як у маёй дачкі. Думаю, што неабходна больш чытаць і слухаць па-беларуску. Выбягаюць першыя, углядаюся ў твары. Нічога - вясёлыя. Бурна абмяркоўваюць, ці патрэбны ў слове "салаўі" апостраф. Уздыхаю з палёгкай. А вось і Паўлік - гарэза, спартсмен з нашага 3 "А". Твар закрыты далонямі, праз хвіліну не вытрымлівае - плача наўзрыд, суцешыць немагчыма. Аказваецца, так стараўся, адстаў, зрабіў памылкі, думае, што не паступіць у гімназію, падвёў маму з татам. Бацькоў Паўліка не было. Гэты эпізод прымусіў мяне задумацца аб плюсах і мінусах такіх выпрабаванняў, аб прычынах поспехаў і няўдач дзяцей, аб тым, што можна зрабіць, каб максімальна згладзіць вастрыню сітуацый экзамену як для бацькоў, так і для іх "абітурыентаў".

На маю думку, многае было зроблена для псіхалагічнага камфорту трэцякласнікаў і іх бацькоў. Быў арганізаваны цудоўны выпускны канцэрт з уручэннем дыпломаў аб заканчэнні пачатковай школы. Дзеці здавалі экзамены ў сваіх класах у прысутнасці сваіх настаўніц. Для бацькоў было прадугледжана памяшканне для адпачынку і чакання. Інфармацыя аб экзаменах і іх выніках была поўнай, даступнай і аператыўнай.

І ўсё ж ёсць недахопы, якія "ўсплываюць" і не ўлічаны адміністрацыяй з-за яшчэ вельмі невялікага вопыту прыёму экзаменаў у дзяцей такога ўзросту. Сітуацыя нездаровая па розных прычынах: недамаганне, алергія на цвіценне траў. Праз некалькі гадзін пасля экзамену заўважана дрэннае самаадчуванне, узята даведка ва ўрача, а пераздаць магчымасці ўжо няма. Так здарылася з Мікіткам з 3 "Б". У гімназію ён не трапіў, вельмі перажывае, не верыць у сябе. Анюта з 3 "А" ледзь не апынулася "за бортам" роднай гімназіі з-за памылкі настаўніка пры пераносе адзнак і падліках прахаднога бала.

Аднак і бацькі часта няправільна паводзяць сябе з дзіцем, узмацняючы і без таго яго высокую трывожнасць. Гутаркі з бацькамі трэцякласнікаў псіхолага, педагогаў, адміністрацыі маглі б дапамагчы ім правільна паводзіць сябе з дзецьмі, аблегчыць, а не павялічваць нервова-псіхічную нагрузку на будучых гімназістаў.

Мая Анюта - ужо гімназістка. А гэта значыць, што наперадзе - шматгадовая, карпатлівая вучнёўская праца. Я віншую ўсіх трэцякласнікаў, якія прайшлі праз гэтае выпрабаванне, і іх бацькоў незалежна ад вынікаў. Наперадзе лета - час для святкавання поспехаў і выпраўлення памылак, адпачынку, весялосці і разваг.

Ваша калега,
мама трэцякласніцы Анюты
Святлана РАДЗЬКОВА.

Попыт на навучанне ў элітных школах павялічваецца. Сёлета конкурс у гімназіі і ліцэі сталіцы за курс пачатковай школы складаў тры (а дзе і больш) чалавекі на месца. Можна сабе ўявіць, якія нялёгкія выпрабаванні выпалі на долю наймалодшых абітурыентаў. Ім давялося трымаць тры экзамены - па матэматыцы, дзве дыктоўкі - па рускай і беларускай мовах. Настаўнікі адзначаюць, што тэксты ў дыктоўках і задачы па матэматыцы былі дастатковай складанасці, ва ўсякім разе гэтыя заданні - для руплівых і таленавітых выпускнікоў пачатковай школы.

Сёлета ўступныя экзамены ў Мінску праходзілі ў двух ліцэях, дзвюх гімназіях-каледжах і дваццаці дзвюх гімназіях. Кіраўнікі і настаўнікі гэтых навучальных устаноў імкнуліся стварыць спрыяльныя ўмовы як для дзяцей, так і для іх бацькоў. Мабыць таму ніякіх скаргаў з боку апошніх у Мінскі гарадскі камітэт па адукацыі і справах моладзі не паступала.

Для не прайшоўшых па конкурсу, а таксама для тых, хто жыве надзеяй стаць гімназістам, карысна будзе ведаць, што днямі ў Мінгарвыканкаме павінна разглядацца пытанне аб адкрыцці ў горадзе яшчэ пяці гімназій. Калі пытанне вырашыцца станоўча, дык гэтыя навучальныя ўстановы будуць праводзіць свае ўступныя экзамены ў жніўні. Сачыце за аб'явамі.

Адказваем чытачам

Спяшайцеся павольна

Добрая справа, прарэкламаваная раней часу, мела адваротны эфект

"Нашы дзеці займаюцца ў тэхналагічным класе. У свой час іх выбар вызначыла перспектыва паступлення на факультэт тэхналогіі Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Н.К.Крупскай (на спецыяльнасць "Тэхнічная праца і тэхнічная творчасць"), тым больш што адным з экзаменаў пры паступленні павінен быў быць іспыт па тэхналогіі - прадмеце, які яны паглыблена вывучаюць у школе.

Аб тым, што такі экзамен будзе, хлопчыкам паведаміла кіраўніцтва факультэта падчас гарадской алімпіяды па тэхналогіі ў Жлобіне, а таксама падчас знаходжання дзяцей у Мазырскім інстытуце, куды яны ездзілі з настаўнікам у зімовыя канікулы, там ім уручылі пытанні да экзамену і правілы для абітурыентаў.

Аднак праанансаваны экзамен па тэхналогіі, як нам стала вядома, адменены. Замест яго неабходна здаваць экзамен па матэматыцы, а гэта, згадзіцеся, не адно і тое ж... Для многіх вучняў гэта з'яўляецца сур'ёзнай перашкодай у намерах.

Нашы дзеці мэтанакіравана рыхтаваліся на працягу шасці месяцаў да экзамену па тэхналогіі, сталі пераможцамі і прызёрамі гарадской і Усерасійскай алімпіяд па тэхналогіі. І ўсё гэта не спатрэбілася. Фактычна, мы і нашы дзеці аказаліся падманутымі ў сваіх чаканнях і надзеях".

Гэта радкі з пісьма, дасланага ў рэдакцыю бацькамі вучняў 10 і 11 класаў сярэдняй школы №3 Жлобіна. Далей - просьба ўмяшацца і вырашыць пытанне станоўча.

У Галоўным упраўленні вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі Міністэрства адукацыі, куды я звярнулася па каментарый, пра такі ўступны іспыт як "Тэхналогія" нават нічога і не чулі.

- Згодна з адукацыйнымі стандартамі, абітурыенты, што паступаюць на спецыяльнасць "Тэхнічная праца і тэхнічная творчасць", здаюць матэматыку, фізіку і пераказ, - паведаміла галоўны інспектар упраўлення Л.А.Парфянцова. - І гэтага абавязаны прытрымлівацца ўсе вышэйшыя навучальныя ўстановы, якія рыхтуюць па гэтай спецыяльнасці.

Такім чынам, экзамен па тэхналогіі не мог быць адменены толькі па той простай прычыне, што ён ніколі не быў зацверджаны. І, натуральна, уводзіць ці адмяняць той ці іншы ўступны экзамен зусім не ўваходзіць у кампетэнцыю ВНУ.

Праяснілі сітуацыю ў прыёмнай камісіі Мазырскага педінстытута.

У мінулым годзе кіраўніцтва факультэта тэхналогіі выйшла на Міністэрства адукацыі з прапановай уключыць прадмет "Тэхналогія" ў спіс дысцыплін, што выносяцца на ўступныя іспыты. На факультэце была распрацавана праграма экзамену і даслана ў Міністэрства. Ініцыятыва гэта мела мэтай павысіць прэстыж школьнага прадмета "Тэхнічная праца" і прыцягнуць моладзь для атрымання адпаведнай адукацыі. У гэтай справе знайшліся і аднадумцы. Сярод іх - В.В.Гузаў, настаўнік тэхнічнай працы 13-й школы Жлобіна.

- Несправядліва, што вучні з выдатнай тэхналагічнай падрыхтоўкай не маюць ніякіх пераваг пры паступленні на спецыяльнасць "Тэхнічная праца і тэхнічная творчасць", - лічыць Віталь Васільевіч. - Лепей было б рыхтаваць настаўнікаў тэхнічнай працы з ліку тых маладых людзей, якія свядома зрабілі выбар на карысць гэтага прадмета, якія прафесійна зарыентаваны на дадзеную сферу дзейнасці.

Што не дазволіла давесці да лагічнага завяршэння пачатую справу і ўвасобіць у жыццё такія добрыя намеры? Дэкан факультэта тэхналогіі У.А.Канопліч называе ў якасці прычыны "пэўныя бюракратычныя няўвязкі".

Тое, што экзамену не будзе, на факультэце ведалі ўжо ў сакавіку, калі атрымалі новыя правілы прыёму. Аднак абітурыенты аб гэтым не былі праінфармаваны. Гэта і зразумела: цікаўнасць павінна зыходзіць ад іх саміх. Прыёмная камісія паведамляе ўмовы паступлення ўсім, хто таго пажадае. Між тым, жлобінскія школьнікі працягвалі рыхтавацца па тэхналогіі, магчыма, прыняўшы пажаданае за рэчаіснае. Справа ў тым, што на той самай сустрэчы вучняў з кіраўніцтвам факультэта, аб якой ідзе размова ў лісце бацькоў, было аб'яўлена: "экзамен плануецца", а не "экзамен будзе абавязкова". Гэта не адно і тое ж.

***

Добрая справа, не даведзеная да канца, ды яшчэ прарэкламаваная раней часу, выклікала супрацьлеглы эфект.

- Я асабіста буду дабівацца таго, каб наступным летам абітурыенты здавалі ўступны экзамен па тэхналогіі. Магчыма, гэта будзе альтэрнатыўны экзамен: матэматыка альбо тэхналогія па выбары, - гаворыць Уладзімір Арсенцьевіч Канопліч.

На жаль, такая заява для жлобінскіх школьнікаў і іх бацькоў цяпер, напэўна, не больш чым абяцанне. Але калі ў 10-класнікаў 13 школы ёсць хоць спадзяванне, дык у сёлетніх выпускнікоў і яго няма. Яны зусім справядліва сумняваюцца, ці правільна зрабілі прафесійны выбар. Бацькі таксама прыйшлі да высновы, што адносіны да працоўнага навучання вельмі ўжо павярхоўныя. І іх цалкам можна зразумець.

Па словах Алены Мікалаеўны, маці 11-класніка Максіма Філімонава, хутчэй за ўсё яе сыну прыйдзецца адмовіцца ад паступлення на факультэт тэхналогіі Мазырскага педінстытута. Усе намаганні хлопчыка былі засяроджаны на падрыхтоўцы па фізіцы і тэхналогіі, матэматыка ж у Максіма крыху "кульгае", а часу "падцягнуцца" зусім мала. Дарэчы, Максім з'яўляецца прызёрам III Усерасійскай алімпіяды школьнікаў па тэхналогіі, што праводзілася ў Туле. Пры тым, відавочна, ні на якія льготы пры паступленні яму разлічваць не прыходзіцца.

Іна НІКІЦЕНКА.

Конкурсы

Ведай, чаго тавар варты

Падведзены вынік гадавога выкладання курса "Асновы спажывецкіх ведаў" у старшых класах у 38 агульнаадукацыйных установах Беларусі, які ініцыіравала грамадскае аб'яднанне "Беларускае таварыства абароны спажыўцоў" і падтрымлівала Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Рэспубліканскаму конкурсу папярэднічалі гарадскія: у Барысаве, Гродна, Горках, Жодзіне, Маладзечне, Мінску. Яны праходзілі па пяці намінацыях: "Візітная картка", "Размінка", "Гарачая лінія", "Конкурс капітанаў" і "Дамашняе заданне". Пераможцамі і прызёрамі іх сталі каманды школ з Барысава (сярэдняя школа №3), Гродна (сярэднія школы №№13, 27), Горак (МШК №1, вячэрняя школа №1), Жодзіна (сярэдняя школа №4, Жодзінская жаночая гімназія, Жодзінская беларуская гімназія), Маладзечна (сярэднія школы №№1, 8), Мінска (сярэднія школы №№86, 88, 41).

Дзейсную дапамогу у арганізацыі конкурсаў аказалі Міністэрства адукацыі, аддзелы адукацыі мясцовых выканкамаў і рэгіянальныя арганізацыі абароны спажыўцоў. Ён праходзіў таксама ў пяці намінацыях - як і гарадскія.

Вызначыліся барысаўчане (сярэдняя школа №3), гродзенцы (сярэдняя школа №32), мінчане (сярэдняя школа №86).

Канстанцін БЕРАСТОВІЧ.

А беларусы - першыя

Днямі былі падведзены вынікі Еўрапейскага чэмпіянату па мадэляванню эканомікі і менеджменту Euromese-2002, які прайшоў у Сафіі (Балгарыя). Перамогу атрымаў прадстаўнік нашай краіны - Павел Бінцароўскі, аспірант Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта і супрацоўнік кампаніі "БелХардГруп".

Першае месца на чэмпіянаце аспрэчвалі 72 каманды з 11 краін Еўропы, Канады. Спаборніцтвы праводзіліся балгарскім аддзяленнем Міжнароднай грамадскай некамерцыйнай арганізацыі "Дасягненні маладых".

У фінальным раундзе сустрэліся каманды, якія прадстаўлялі Беларусь, Балгарыю, Румынію, Украіну, Эстонію і Літву. Арганізатары змадэлявалі незвычайную сітуацыю, якая дазволіла ў значнай ступені ўраўняць шанцы каманд. Аднак, захапіўшы лідэрства ўжо пасля першага перыяду, беларуская каманда не ўпускала яго да канца гульні. Другімі сталі літоўцы, трэцімі - мінулагоднія чэмпіёны балгары.

Марыя ГВАРДЗЕЙЦАВА.

Уважаемые читатели!

Главное управление общего среднего образования Министерства образования Республики Беларусь сообщает, что на WWW-серверах Министерства образования и учреждения образования "Академия последипломного образования" размещены следующие материалы:

1. Учебно-методические материалы по общеобразовательным предметам общеобразовательной школы (изменения в программах в соответствии с учебным планом на 2002/2003 учебный год).
2. Десятибалльная система оценки учебных достижений учащихся по учебным курсам и предметам (общие положения и нормы).

Адреса указанных материалов:

http://www.minedu.unibel.by/MainMenu?id=pn200200 - сервер Министерства образования;

http://academy.edu.by/materials/official/index.html - сервер учреждения образования "Академия последипломного образования".

Педагогической общественности предлагается изучить и проанализировать на августовских предметных секциях представленные материалы.

Аб выніках 9-га Рэспубліканскага конкурсу "Юны праграміст"

У канцы мая былі падведзены вынікі 9-га Рэспубліканскага конкурсу "Юны праграміст", які штогод праводзіцца Міністэрствам адукацыі і Установай "Галоўны інфармацыйна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь" сярод вучняў агульнаадукацыйных школ, гімназій, ліцэяў.

Пераможцамі конкурсу ў заяўленых намінацыях сталі:

* лепшая Web-старонка - сайт ліцэя БДУІР, распрацоўшчыкі вучні 10 класа ліцэя №1 пры БДУІР Сулянкоў Сяргей Анатольевіч, Шырко Іван Аляксандравіч, Слюсар Павел Георгіевіч, Харсееў Аляксей Паўлавіч, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Карэнская Ірына Мікалаеўна;

* лепшая навучальная праграма - праграмны сродак "Учись играючи", распрацоўшчык вучань 11 класа ліцэя №1 г.Віцебска Петухоўскі Ягор Міхайлавіч, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Лактына Вікторыя Паўлаўна;

* лепшы інструментальны сродак - сістэма тэсціравання "TestPach", распрацоўшчык вучань 10 класа сярэдняй школы №3 г.Стоўбцаў Мінскай вобласці Курач Аляксандр Леанідавіч, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Радыён Уладзімір Сяргеевіч;

* лепшая тэсціруючая праграма - праграмны сродак "Опросник профессиональных предпочтений", распрацоўшчык вучаніца 10 класа гімназіі №5 г.Мінска Васільчанка Вольга Уладзіміраўна, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Літвін Іна Міхайлаўна;

* лепшая мадэлюючая праграма - праграмны сродак "Гелиограф", распрацоўшчык вучань 11 класа сярэдняй школы №3 г.Глыбокае Віцебскай вобласці Малышчыц Віктар Васільевіч, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Сасімовіч Ігар Яўгеньевіч;

* лепшая гульневая праграма - праграмны сродак "Life", распрацоўшчык вучань 7 класа школы-гімназіі №19 г.Оршы Фурсо Уладзімір Віктаравіч, кіраўнік настаўнік інфарматыкі Крывашэева Галіна Міхайлаўна.

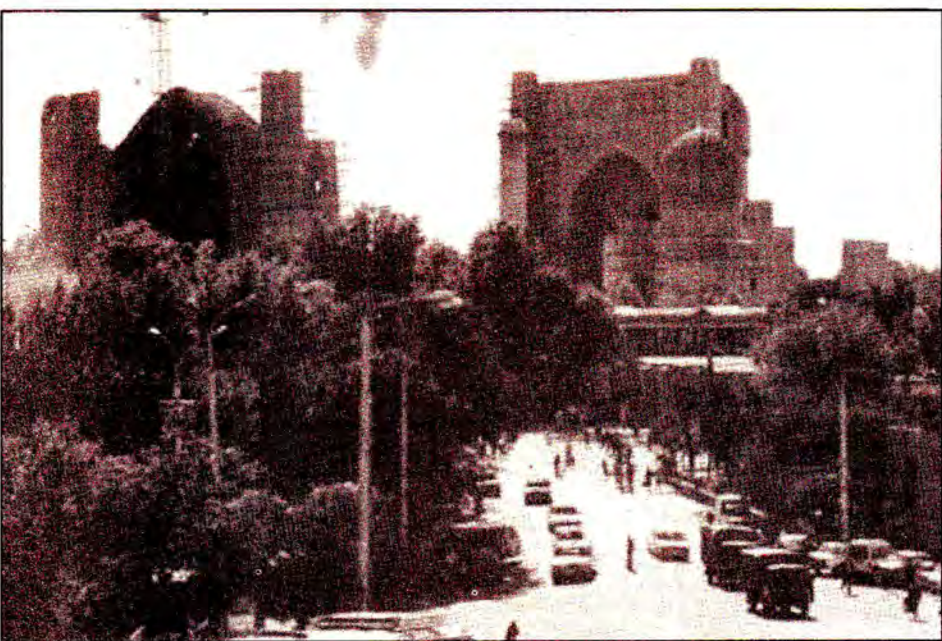
Аргкамітэт выказвае вялікі дзякуй усім удзельнікам конкурсу, кіраўнікам працы вучняў, той частцы адміністрацыі школ, якая імкнецца стварыць належныя ўмовы для авалодвання вучнямі новымі інфармацыйнымі тэхналогіямі.

Дыпломы і прадстаўленыя на конкурс матэрыялы ўдзельнікі конкурсу могуць атрымаць па адрасе: г.Мінск, вул.Захарава, 59, к.306, тэл. 236-19-46.

Аргкамітэт.

Узбекскія студэнты могуць стаць магістрамі ў Японіі

Пасля распаду СССР амаль ва ўсіх новаўтвораных краінах пачалося актыўнае рэфармаванне сістэмы адукацыі. Пры гэтым у некаторых з іх дзяржава амаль поўнасцю самаўхілілася ад вырашэння складаных праблем, што непазбежна ўзнікалі пры такім рэфармаванні, у іншых, наадварот, усе працэсы праводзяцца пад пільным дзяржаўным вокам. Улічваючы, што вопыт былых саюзных рэспублік падаецца па меншай меры цікавым, мы вырашылі пазнаёміць чытачоў "Настаўніцкай газеты" са станам спраў у гэтай галіне ў некаторых краінах СНД. Сённяшні матэрыял прысвечаны сістэме адукацыі буйнейшай па колькасці насельніцтва краіны Цэнтральнай Азіі -Узбекістана.

З першых жа дзён незалежнасці рэспубліка адчула неабходнасць рэфармавання сістэмы адукацыі, што было выклікана вострай запатрабаванасцю ў падрыхтоўцы новых кадраў для нацыянальнай гаспадаркі, сацыяльна-культурнай сферы.

Галоўнымі мэтамі ўсіх пераўтварэнняў ва Узбекістане было абвешчана павышэнне дабрабыту кожнага грамадзяніна краіны, стварэнне ўмоў для гарманічнага развіцця, найбольш поўнай рэалізацыі інтарэсаў асобы, змяненне нежыццяздольных стэрэатыпаў мыслення і сацыяльных паводзін. З улікам гэтага асноватворнага палажэння пры асабістым удзеле Прэзідэнта Іслама Карымава была распрацавана нацыянальная праграма падрыхтоўкі кадраў. Асноўны яе прынцып - прыярытэтнасць адукацыі, які прадугледжвае першачарговы характар яе развіцця, новае стаўленне грамадства да адукацыі, ведаў і інтэлекту ва ўмовах развіцця новых эканаміка-прававых адносін. Іншымі важнымі параметрамі з'яўляюцца непарыўнасць адукацыі, якая дасягаецца паслядоўнасцю і абнаўленнем агульнаадукацыйнай і прафесійнай падрыхтоўкі, паслядоўнасцю ў навучанні і выхаванні; непарыўнасць навучання і выхавання, навукі і вытворчасці; арганічнае адзінства з нацыянальнай гісторыяй, народнымі традыцыямі, захаванне і ўзбагачэнне культуры, гуманізацыя і гуманітарызацыя адукацыі і некаторыя іншыя.

Сістэма навучання ва Узбекістане ўключае ў сябе наступныя этапы: пачатковую, сярэднюю, сярэднюю спецыяльную, вышэйшую адукацыю.

Пачатковая адукацыя ўключае ў сябе 1-4 класы і пачынаецца з 6-7 гадоў. На базе ўсіх раённых (гарадскіх) аддзелаў народнай адукацыі створаны цэнтры па прафесійнай арыентацыі і вызначэнню ўзроўню падрыхтоўкі шасці-сямігадовых дзяцей да навучання.

Агульная адукацыя абавязковая ў рэспубліцы для ўсіх. Яна пачынаецца з 10-11 гадоў. У рамках рэфармавання адукацыйнай сістэмы ў школах шырока практыкуецца ўвядзенне дыферэнцыраванага падыходу ў адпаведнасці з індывідуальнымі здольнасцямі і магчымасцямі навучэнцаў. Адбываюцца змяненні і ў самой структуры ўстаноў - паспяхова развіваецца сетка школ новага тыпу.

Вялікая ўвага надаецца вывучэнню замежных моў. Узбекскія школьнікі вывучаюць англійскую, французскую, нямецкую, іспанскую, мовы краін Усходу. З улікам сучасных сацыяльна-эканамічных рэалій у краіне прыняты і рэалізуюцца спецыяльныя праграмы - "Эканамічная адукацыя", "Сельская школа", "Рэабілітацыя дзяцей з адхіленнямі" і г.д. Як і ў нас усебакова заахвочваецца ўдзел школьнікаў у рэспубліканскіх і міжнародных прадметных алімпіядах, пераможцы якіх маюць ільготы пры паступленні ў спецыялізаваныя ВНУ.

Усяго ў агульнаадукацыйных школах краіны навучаюцца звыш 5,7 мільёна дзяцей, працуюць каля 450 тысяч настаўнікаў.

Пасля базавай сярэдняй спецыяльная, прафесійная адукацыя ажыццяўляецца ў акадэмічных ліцэях і прафесійных каледжах. Першыя існуюць пры вышэйшых навучальных установах і забяспечваюць навучанне па абранаму школьнікамі напрамку. Побач з фундаментальнай агульнаадукацыйнай падрыхтоўкай тут вучні атрымліваюць паглыбленыя веды па профільным кірунку, маюць магчымасць развіць і павысіць свае ўменні і навыкі.

У прафесійных каледжах акцэнт робіцца на набыццё сучасных прафесій і паглыбленых тэарэтычных ведаў па агульнапрафесійных і профільных дысцыплінах.

Гэтак жа як і агульная, сярэдняя спецыяльная, прафесійная адукацыя з'яўляецца абавязковай.

Для ўкамплектавання акадэмічных ліцэяў і прафесійных каледжаў кваліфікаванымі педагагічнымі і тэхнічнымі кадрамі рэалізуецца Мэтавая праграма адбору, атэстацыі, падрыхтоўкі, павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і педагагічных кадраў. Пры Міністэрстве вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі створаны Цэнтр сярэдняй спецыяльнай, прафесійнай адукацыі, у падначаленні якога і знаходзяцца навучальныя установы новага тыпу - ліцэі і каледжы, якія складаюць спецыфічную нацыянальную мадэль трохгадовых навучальных устаноў.

Вышэйшая адукацыя, як правіла, пачынаецца з 18-19-гадовага ўзросту і працягваецца не менш за 4 гады. Яна падзяляецца на два этапы -бакалаўрыят і магістратуру. Бакалаўрыят прадугледжвае атрыманне базавай вышэйшай адукацыі. Навучанне на ступень бакалаўра працягваецца не менш за чатыры гады і завяршаецца атрыманнем дыплома аб вышэйшай адукацыі і набыцці спецыяльнасці.

Магістратура - вышэйшая спецыяльная адукацыя па канкрэтнай спецыяльнасці, доўжыцца на працягу двух гадоў на аснове ступені бакалаўра. Завяршэннем навучання з'яўляецца кваліфікацыйная дзяржаўная атэстацыя і абарона магістрскай дысертацыі.

Тыя, хто жадае працягваць займацца навуковай дзейнасцю, могуць паступіць у аспірантуру (тэрмін навучання - тры гады пасля заканчэння магістратуры), канчатковым завяршэннем навучання ў якой з'яўляецца абарона кандыдацкай дысертацыі. Вышэйшай навуковай ступенню з'яўляецца, як і ў большасці краін свету, доктарская. Дзеля яе атрымання суіскальнік павінен прайсці дактарантуру, заняткі ў якой доўжацца яшчэ тры гады пасля атрымання ступені кандыдата навук. Атэстацыю дактароў і кандыдатаў навук (якіх, дарэчы, 45% сярод агульнай колькасці навукова-педагагічных работнікаў) ажыццяўляе Вышэйшая Атэстацыйная Камісія.

Апошнім часам зроблены значныя крокі ў бок пашырэння самастойнасці вышэйшых адукацыйных устаноў, увядзення элементаў грамадскага кіравання. Сярод асноўных вучэбна-метадалагічных навацый -укараненне тэхналогій і сродкаў індывідуальнай адукацыі, сістэмы дыстанцыйнага навучання, забеспячэнне прыярытэтнасці гуманітарнай, гуманізацыйнай накіраванасці адукацыі. Важнае значэнне ў павышэнні эфектыўнасці работы сістэмы вышэйшай адукацыі надаецца паступоваму ўкараненню прагрэсіўным сістэмам ацэнкі ведаў абітурыентаў і студэнтаў, найперш па ўзроўні тэставых тэхналогій і рэйтынгавага кантролю.

Улічваючы тыя грандыёзныя змены, што адбыліся на працягу апошніх 10 гадоў, істотным змяненням падвергліся структура і змест вышэйшай адукацыі, праграм навучання. Зразумела, найперш гэта датычыцца адукацыі эканамічнай, што павінна адпавядаць запатрабаванням рынкавай эканомікі, пераход на якую ажыццяўляецца ва Узбекістане вельмі хуткімі тэмпамі. Так, істотнае кадравае і матэрыяльна-тэхнічнае ўмацаванне атрымалі эканамічныя ВНУ, пры іх створаны бізнес-школы і рэгіянальныя цэнтры прадпрымальніцтва, менеджмену і маркетынгу, спецыялізаваныя ліцэі. Своеасаблівым звяном у агульнай сістэме эканамічнай падрыхтоўкі павінна стаць і сетка каледжаў з выкладаннем спецыяльнасцей гэтага профілю. Спецыяльная сістэма бізнес-адукацыі функцыяніруе ў Ташкенцкім дзяржаўным эканамічным універсітэце. Цэнтр падрыхтоўкі кадраў для работнікаў падатковых органаў створаны пры Ташкенцкім фінансавым інстытуце.

Варта адзначыць, што сёння перад універсітэтамі і інстытутамі Узбекістана па-ранейшаму даволі востра паўстаюць кадравыя пытанні. Найперш гэта адчувальна ў рэгіёнах. Таму побач са з'яўленнем новых рэгіянальных ВНУ праводзіцца дэцэнтралізацыя і рэгіяналізацыя падрыхтоўкі кадраў для вышэйшых навучальных устаноў. У рэгіёнах адкрываюцца педагагічныя ВНУ, вялікая ўвага надаецца пашырэнню сеткі курсаў павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі выкладчыкаў. У гэтай сістэме на сённяшні дзень ажыццяўляюць сваю дзейнасць 23 інстытуты, 16 факультэтаў, 4 цэнтры і 14 курсаў павышэння кваліфікацыі.

У галіне адукацыі Узбекістан разівае актыўнае супрацоўніцтва з міжнароднымі арганізацыямі і ўстановамі, што дае магчымасць пастаяннага ўзбагачэння найноўшымі навучальнымі тэхналогіямі, перадавымі дасягненнямі навукова-метадычнай думкі. АКСЕЛС, АЙРЭКС, Кансорцыум Амерыканскіх Каледжаў, САРЭ, ДААД, Фонд Конрада Адэнаўэра, Брытанскі Савет па адукацыі, Фонд Сауда Аль-Бапціна і іншыя.

Яшчэ адным сведчаннем увагі кіраўніцтва краіны да міжнародных кантактаў у адукацыйнай сферы з'яўляецца стварэнне спецыяльнага Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Узбекістан "Умід", які аказвае падтрымку ў навучанні адоранай моладзі за мяжой. Дзякуючы праграмам фонду ўзбекскія юнакі і дзяўчаты маюць магчымасць атрымаць ступень бакалаўра і магістра ў цэлым шэрагу прэстыжных універсітэтаў ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі, Германіі і Японіі.

Дзеля павышэння аўтарытэту, сацыяльнага статусу педагагічных работнікаў указам Прэзідэнта Узбекістана вызначана прафесійнае свята настаўнікаў - 1 кастрычніка. У гэты дзень традыцыйна адбываюцца святочныя мерапрыемствы, а лепшыя прадстаўнікі педагагічнага корпуса атрымліваюць высокія дзяржаўныя ўзнагароды.

НА ЗДЫМКАХ: Самарканд, саборная мячэць Бібі-Ханым з узгоркаў Афрасіаба; Ташкенцкі дзяржаўны авіяцыйны інстытут.

По старонках Інтэрнета

Распрацавана рэспубліканская праграма

У Карэліі распрацавана рэспубліканская праграма камп'ютэрызацыі адукацыі. Згодна паведамлення прэс-службы мясцовага ўрада, у рэспубліканскім Міністэрстве адукацыі і па справах моладзі адбылося пасяджэнне каардынацыйнага савета па інфарматызацыі адукацыйнай сістэмы. Падчас пасяджэння быў разгледжаны ход рэалізацыі прэзідэнцкай праграмы "Камп'ютэрызацыя сельскіх школ-2001", вызначаны новыя задачы па інфарматызацыі гарадскіх і пасялковых школ у 2002 годзе.

Прадметам абмеркавання таксама стаў праект праграмы "Развіццё адзінага адукацыйнага асяроддзя Рэспублікі Карэлія". Яго распрацоўшчыкі - Міністэрства адукацыі і па справах моладзі і Петразаводскі дзяржаўны універсітэт. Па словах аўтараў дакумента, ён найперш скіраваны на забеспячэнне адукацыйных устаноў камп'ютэрнай тэхнікай і эфектыўнае і поўнае яе выкарыстанне, у тым ліку і работу ў сетцы Інтэрнет.

Брытанскія школы могуць застацца без кадраў

Даследаванне, праведзенае брытанскай арганізацыяй Standing Conference on Studies in Education, сведчыць пра тое, што ўсяго 9% студэнтаў навуковых і матэматычных факультэтаў плануюць у далейшым звязаць сваю кар'еру з выкладчыцкай дзейнасцю. Менш чым адзін студэнт з 10 сярод 698 апытаных першакурснікаў выказаў жаданне па заканчэнні ВНУ выкладаць у школе. Галоўнымі прычынамі такога падыходу апытаныя назвалі нізкія заробкі настаўнікаў і адсутнасць перспектывы кар'ернага росту.

Універсітэт Абердзіна стаў яшчэ больш прэстыжным

Універсітэт Абердзіна (University of Aberdeen) пацвердзіў сваю найвышэйшую рэпутацыю ў галіне правядзення навукова-даследчыцкіх работ. Пасля праверкі, праведзенай Research Assessment Exercise, 10 кафедраў гэтай ВНУ атрымалі адзнаку "выдатна". У лік лепшых увайшлі кафедры клінічных даследаванняў, фізіялогіі, біялогіі, раслінаў і глебы, чыстай матэматыкі, гарадскога і рэгіянальнага планавання, права, сацыялогіі, тэалогіі. Кафедра французскай мовы атрымала адзнаку "5" з зоркай, яшчэ 19 кафедраў былі адзначаны "чацвёркай".

Такія добрыя вынікі сталі магчымымі дзякуючы сур'ёзнай рабоце ўсяго універсітэцкага калектыву. Пра эфектыўнасць гэтай працы сведчыць і рост прыцягнутых сродкаў на правядзенне навуковых даследаванняў - з 14 да 35 мільёнаў фунтаў стэрлінгаў.

Заняткі сексам спрыяюць вучобе

Да такой высновы прыйшлі амерыканскія вучоныя, якія праводзілі адпаведнае даследаванне сярод студэнтаў універсітэтаў і навучэнцаў каледжаў. Згодна іх даным, заняткі сексам дапамагаюць значна аблегчыць навучальны працэс, спрыяюць больш эфектыўнаму засваенню новых ведаў, уменняў і навыкаў.

Справа тут у тым, што гіпаталамус, цэнтр кіравання гарманальнай сістэмай, кантралюе таксама работу памяці і навучання. Дзякуючы гэтаму, як сцвярджаюць даследчыкі, рэгулярны секс падчас падрыхтоўкі да экзаменаў павялічвае здольнасць да канцэнтрацыі і запамінання на 30 і больш працэнтаў.

Турцыя пастаўляе ў Расію... настаўнікаў

У Расійскую Федэрацыю прыбывае ўсё больш выкладчыкаў з Турцыі. Згодна даных Федэральнай міграцыйнай службы Міністэрства ўнутраных спраў РФ, на сённяшні дзень у Расіі працуе каля 30 расійска-турэцкіх ліцэяў. Толькі на працягу 2001 г. было выдадзена 28 дазволаў, на падставе якіх у краіне працуюць 240 выкладчыкаў з Турцыі. Напрыклад, у Рэспубліцы Бурація зараз больш за 30 турэцкіх настаўнікаў, у Карачаева-Чаркесіі - 18, Башкірыі - 61, Санкт-Пецярбургу - 31.

У кожным раёне - свой кошт

Здавалася б, ну якая такая розніца ў коштах на аднолькавыя паслугі ў асобна ўзятых раёнах вобласці? А не, ёсць, і вельмі істотная! Асабліва калі гэта датычыцца платнай адукацыі. Так, згодна даных Маскоўскага абласнога камітэта статыстыкі, такі разрыў у аплаце за І семестр склаў амаль 7,5 тысяч рублёў. Самы высокі кошт вышэйшай адукацыі быў зафіксаваны ў Хімках . Тут за адзін семестр навучання трэба выкласці ў сярэднім 11 тысяч рублёў. Танней за ўсё платная адукацыя каштуе ў Мажайску - усяго 3,5 тысячы рублёў за семестр. У астатніх раённых цэнтрах лічба аплаты вагаецца ў межах 4-8 тысяч рублёў. Варта адзначыць, што ўзровень жыцця (і заробкаў) на тэрыторыі сталічнай вобласці па розных раёнах істотна не адрозніваецца.

Новыя стандарты - за і супраць

Расійскіх школьнікаў чакаюць змены ў навучальным працэсе: спецыялісты Міністэрства адукацыі РФ распрацоўваюць так званы новы стандарт агульнай адукацыі. Як было адзначана на нядаўнім пасяджэнні калегіі ведамства, згодна новаму стандарту будуць узмоцнены "фундаментальныя асновы зместу адукацыі, скарочаны другарадны матэрыял, частка навучальнага матэрыялу будзе перанесена з сярэдняй у старэйшую школу, асобна вызначаны базавы і профільны стандарты адукацыі" Акрамя таго, распрацоўшчыкі праекта будуць улічваць узроставыя заканамернасці развіцця дзіцяці, большая ўвага павінна надавацца выхаваўчаму аспекту адукацыі. На калегіі было вырашана, што да жніўня бягучага года дапрацаваны праект стандарта агульнай адукацыі будзе разасланы ў суб'екты федэрацыі і вынесены на абмеркаванне педагагічнай грамадскасці. Пасля ўсіх узгадненняў праект "Аб федэральным кампаненце дзяржаўнага стандарта агульнай адукацыі" будзе прадстаўлены ва ўрад Расійскай Федэрацыі. Тэрмін - снежань 2002 года.

Распрацоўшчыкі і прыхільнікі новых стандартаў спадзяюцца, што цяпер, нарэшце, удасца навесці парадак у школьнай галіне, стварыць стройную сістэму, якая будзе гарантаваць больш-менш роўныя ўмовы для атрымання адукацыі для ўсіх. Між тым, шмат хто мяркуе, што увядзенне адукацыйных стандартаў разам з адзінымі дзяржаўнымі экзаменамі прывядзе да уніфікацыі як навучальных устаноў, так і педагагічных методык. Прыхільнікі гэтай думкі лічаць тую свабоду, якая панавала апошнія 10 гадоў у расійскай адукацыі, прагрэсіўнай і спрыяльнай для далейшага развіцця сферы. Асабліва, на іх думку, з увядзеннем новых стандартаў пацерпяць аўтарскія школы, дзе дзяцей навучаюць па арыгінальных методыках, скіраваных перш за ўсё на фарміраванне індывідуальных якасцей асобы.

Шанс ёсць у кожнага

Чатыры ВНУ Пскоўскай вобласці пагадзіліся ўзяць удзел у эксперыменце па правядзенню адзінага дзяржаўнага экзамену ў 2002-2003 гг. Гэта - пскоўскія дзяржаўныя педагагічны і політэхнічны інстытуты, а таксама вялікалукскія дзяржаўныя інстытут фізічнай культуры і сельскагаспадарчая акадэмія. Акрамя таго, у эксперыменце будуць удзельнічаць 9 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў.

Адзіны дзяржаўны экзамен забяспечвае сумяшчэнне дзяржаўнай атэстацыі выпускнікоў 11-х класаў агульнаадукацыйных устаноў і уступных іспытаў у ВНУ і, па меркаванню аўтараў новаўвядзення, з'яўляецца гарантыяй рэалізацыі права на роўны доступ да вышэйшай адукацыі. Першы этап федэральнага эксперыменту па ўвядзенню экзамену паказаў, у параўнанні з традыцыйнай дзяржаўнай атэстацыяй выпускнікоў школ, павелічэнне нездавальняючых адзнак, аднак колькасць медалістаў засталася на ранейшым узроўні.

Служыць ці не?

Права на адтэрміноўку ад службы ў войску для мужчын-педагогаў стала прадметам спрэчак у Дзярждуме Расійскай Федэрацыі. Камітэт па абароне не рэкамендаваў ніжняй палаце прадастаўляць права на адтэрміноўку выкладчыкам гарадскіх навучальных устаноў. На нядаўнім пасяджэнні камітэта вырашана рэкамендаваць Дзярждуме адхіліць у першым чытанні два альтэрнатыўныя законапраекты, якія прадугледжваюць распаўсюджванне ільгот на гэтую катэгорыю грамадзян. Азначаныя законапраекты былі ўнесены Дзяржаўным саветам Рэспублікі Татарстан і групай дэпутатаў ніжняй палаты. Цікава, што прадстаўнікі вайскоўцаў абгрунтоўваюць свой падыход найперш клопатам пра лёс расійскай вёскі. Па іх меркаванню, прадастаўленне права на адтэрміноўку прадстаўнікам гарадскіх школ "прывядзе да адтоку" настаўнікаў з сельскіх школ і "адмоўна паўплывае на сацыяльнае развіццё вёскі". Аднак старшыня камітэта Дзярждумы па адукацыі і навуцы Аляксандр Шышлоў адзначыў, што цяпер у школах назіраецца вострыя недахоп педагогаў, у першую чаргу педагогаў-мужчын. Згодна даных Мінадукацыі, па стану на 1 студзеня 1999 года колькасць настаўнікаў-мужчын складала менш 15% ад агульнай колькасці педагогаў. Як патлумачыў Шышлоў, прапануемыя змены ў Закон "Аб воінскім абавязку і вайсковай службе" скіраваны на захаванне ў школах педагогаў-мужчын, якія ў цяперашні час могуць быць прызваны на вайсковую службу. Прыняцце змяненняў, па меркаванню дэпутата, будзе таксама спрыяць прыцягненню абітурыентаў-мужчын у вышэйшыя педагагічныя навучальныя ўстановы. Згодна дзеючага расійскага заканадаўства, права на адтэрміноўку ад службы ва Узброеных Сілах маюць толькі сельскія настаўнікі.

Ёсць і яшчэ адзін аспект праблемы. Ужо праз некалькі гадоў на ўступных экзаменах у расійскія ВНУ не будзе конкурсу з прычыны штогадовага скарачэння колькасці выпускнікоў школ. Як адзначыла намеснік кіраўніка дэпартамента адукацыйных праграм Мінадукацыі РФ Нэлі Розіна, ужо праз некалькі гадоў лічба жадаючых паступіць і колькасць месцаў будуць суадносіцца як 1:1. "Як толькі насельніцтва зразумее гэта, у вышэйшыя навучальныя ўстановы будуць паступаць людзі, якія скончылі школы пяць і больш гадоў таму, - падкрэсліла яна. - А гэта іншая культура, іншыя падыходы да навучання". Менавіта таму з 2003 года парадак прыёму ў ВНУ Расіі будзе зменены. Пра гэта паведаміў намеснік Міністра адукацыі Віктар Болатаў на адкрыцці Усерасійскай нарады сакратароў прыёмных камісій вышэйшых навучальных устаноў. Ён адзначыў, што ўжо ў маі павінны быць створаны камісіі, якія маюць распрацаваць асноўныя параметры па фарміраванню дзяржзаказу на прыём выпускнікоў ВНУ з улікам патрэбы ў тых альбо іншых спецыялістах, спецыфікі рэгіёнаў і адукацыйных праграм канкрэтных універсітэтаў і інстытутаў.

Вывучаць мову можна з прыгодамі

Вучыць англійскую мову і адначасова падарожнічаць па Новай Зеландыі прапануюць у гэтым годзе лінгвістычныя школы гэтай краіны Dominion English Schools. Гэта стала магчымым дзякуючы праграме "Adventure travels with a teacher", прыём заявак завершаны 3 мая. Праграма, якая не мае аналагаў у свеце, дазваляе набываць веды пад кіраўніцтвам вопытных выкладчыкаў падчас цікавага падарожжа ад Окленда да Крайстчэрча.

Тайны Эрмітажа раскрываюцца ў Архангельску

Архангельскі філіял Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага універсітэта культуры і мастацтваў рыхуецца да знамянальнай у жыцці любой ВНУ падзеі - першага выпуску сваіх гадаванцаў.

Пяць гадоў таму яго першымі студэнтамі сталі 30 чалавек. Сёння філіял універсітэта налічвае ўжо 310 студэнтаў. Да яго адкрыцця ў Архангельску не было ні адной ВНУ, якая б рыхтавала спецыялістаў у сферы культуры. Гэта негатыўна адбівалася і на самой сферы. Так, згодна даных на ліпень 1999 года, толькі 18% работнікаў культуры вобласці мелі вышэйшую адукацыю, 42% - сярэднюю прафесійную, а у 40% не было і гэтага. Сёння ў архангельскім філіяле на факультэце "Гісторыя рускай культуры" рыхуюць выкладчыкаў школ, ліцэяў і ВНУ, спецыялістаў-культуролагаў для турыстычных і рэкламных фірм, выдавецтваў і СМІ, навуковых супрацоўнікаў. Два гады ажыццяўляецца набор на спецыяльнасць бібліятэкараў-бібліёграфаў, у гэтым годзе распачалося навучанне па спецыяльнасці менеджэр сацыяльна-культурнай дзейнасці.

Са студэнтамі займаюцца лепшы прафесарска-выкладчыцкі склад Санкт-Пецярбургскага універсітэта культуры і мастацтваў, вядучыя гісторыкі, філолагі і рэлігіязнаўцы Паморскага універсітэта г. Архангельска, спецыялісты-музеязнаўцы вобласці. З 70 выкладчыкаў 16 маюць доктарскую ступень, 40 - кандыдаты навук.

Калі гаварыць аб праблемах, дык галоўныя тут, бадай, як і ва ўсіх рэгіянальных ВНУ, - матэрыяльныя. Справа ў тым, што мясцовыя ўлады не прымаюць ніякага фінансавага ўдзелу ў падрыхтоўцы сваіх будучых спецыялістаў. Больш за тое, архангельскі з'яўляецца адзіным сярод 6 філіялаў, які аплачвае арэнду памяшканняў. Няўвагу мясцовых улад філіял імкнецца кампенсаваць за кошт пашырэння супрацоўніцтва з замежнымі краінамі. Так, ужо падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве са шведска-фінскай народнай школай, распрацаваны міжнародны праект па стварэнню адзінага адукацыйнага цэнтра культуры Барэнц-рэгіёна.

На абласным узроўні прапрацоўваецца ідэя аб'яднання на базе факультэта ўсіх узроўняў падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне культуры. Менавіта факультэт, на думку аўтараў праекта, павінен стаць асновай Паўночнага культуралагічнага цэнтра. Бо дзе ж яшчэ ў Архангельску сустрэнеш выкладчыкаў, якія чытаюць свае лекцыі ў Эрмітажы і Сарбоне?

Ізраіль: кожны чацвёрты вучань - узброены

Згодна з вынікамі даследавання, праведзенага дотарам Ёсі Харэлем з ізраільскага універсітэта Бар Ілан і супрацоўнікамі Інстытута JDC-Brookdale, кожны чацвёрты падлетак ва ўзросце ад 11 да 16 гадоў ходзіць у школу...са зброяй. Часцей за ўсё узбройваюцца, зразумела, хлопчыкі (больш за 25%), аднак сярод "ваяроў" з часам становіцца ўсё больш юных прадстаўніц прыгожай паловы - 5,6% зараз у параўнанні з 1% на канец 90-х гадоў мінулага стагоддзя. Прааналізаваўшы інфармацыю па 28 заходніх краінах, вучоныя высветлілі, што першае месца па ўзброенасці школьнікаў на душу насельніцтва займаюць Злучаныя Штаты, а вось "ганаровае" другое ўпэўнена займае Ізраіль.

Цікава, што зброя вучням трэба не для абароны ад тэрарыстаў, а каб, па іх жа словах, "абараняць свае гонар і годнасць". Гэтыя словы пацвярджаюцца і данымі статыстыкі: каля паловы (47,8%) хлопчыкаў і каля адной трэці (36%) дзяўчынак гэтага ўзросту хаця б раз у год падвяргаюцца таму ці іншаму віду фізічнага гвалту ў школе. Прычым чым маладзейшыя дзеці, тым больш у іх шансаў стаць ахвярай (ад 51% ва ўзросце ад 6 да 9 гадоў да 26% у старэйшых класах). Аднак нявырашаныя пытанні школы праблемамі гвалту і спробамі яму супрацьдзейнічаць далёка не абмяжоўваюцца. Так, каля 15% ізраільскіх школьнікаў у прынцыпе "крайне незадаволеныя" тым, што ім даводзіцца хадзіць у школу. І толькі крыху больш чвэрці вучняў сказалі, што наведванне школы прыносіць ім задавальненне. Па гэтай лічбе Ізраіль пакінуў ззаду нават амерыканцаў, якія ў даным выпадку перамясціліся на другую пазіцыю. Радыкальна адрозніваюцца ад амерыканцаў і ізраільцян еўрапейцы, сярод якіх нашмат больш вучняў лічаць школу амаль што "другім домам".

Урад Германіі пачынае барацьбу з распаўсюджваннем гвалту сярод падлеткаў

Пасля жахлівай трагедыі ў Эрфурце, калі выключаны са школы навучэнец расстраляў 16 чалавек, урадам Федэратыўнай Рэспублікі Германія будзе прыняты шэраг мер, якія маюць на мэце прадухіліць распаўсюджванне гвалту ў краіне.

Адным з першых у іх спісе будзе закон, які абмяжуе доступ непаўналетніх да некаторых камп'ютэрных гульняў, у прыватнасці да тых, што правакуюць карыстальніка на прымяненне актаў гвалту. Продаж шэрагу камп'ютэрных "баевікоў" будзе кантралявацца ўзроставымі абмежаваннямі, пазначанымі на ўпакоўцы. Пад забарону трапяць і відэафільмы, якія адпаведныя камісіі прызнаюць "асабліва небяспечнымі для дзіцячага і падлеткавага ўзросту".

Будзе ўвогуле ўзмоцнена крымінальная адказнасць за продаж забароненых відэаматэрыялаў - найперш тых, што ўтрымліваюць акты садызму і гвалту. Зараз у Германіі, як і ў большасці краін Заходняй Еўропы, можна пры жаданні набыць незаконную відэакасету з самымі рознымі сцэнамі такога кшталту -- аж да запісаных на стужку рэальных забойстваў людзей.

Аднак падлеткам зусім не абавязкова глядзець такія жахлівыя стужкі. Спецыялісты падлічылі, што да 12 гадоў тыповы заходнееўрапейскі падлетак становіцца сведкам больш за 100 тысяч сцэн жорсткага гвалту, якія паказваюцца ў розных фільмах і перадачах па тэлебачанні. А гэта якраз той самы ўзрост, калі ідзе інтэнсіўнае навучанне чалавека, фарміруецца яго светапогляд, сістэма маральна-этычных ацэнак і каштоўнасцей.

Яшчэ адной мерай стане павышэнне ўзроставага парога для ўступлення ў стралковы клуб з 18 да 25 гадоў. Справа ў тым, што Роберт Штайнхаўзер, малады чалавек, які здзейсніў сваё жахлівае злачынства і пасля скончыў жыццё самагубствам, быў членам стралковага клуба. 18-гадовы адзінокі хлопец меў праблемы ў школе і ва ўзаемінах з аднагодкамі і знайшоў вырашэнне - выпусціў сваю злосць на грамадства, якое, як яму здавалася, не давала яму ніякіх шансаў. Ён зняверыў жыцці 16-ці сем'яў, скончыў сваё і прынёс невыносны боль самым блізкім людзям - сваім бацькам. Увогуле ж той факт, што, здавалася б, нармальны малады чалавек здолеў здзейсніць такі страшны і бессэнсоўны ўчынак, павінен прымусіць шмат пра што задумацца не толькі немцаў, але і жыхароў усяго цывілізаванага свету.

Ваенных кафедраў будзе больш

Чуткі пра паступовае скарачэнне колькасці ваенных кафедраў у расійскіх ВНУ абвергла днямі Міністэрства адукацыі РФ. Наадварот, па рашэнню ўрада новыя ваенныя кафедры з'явяцца ў хуткім часе яшчэ ў чатырох вышэйшых навучальных установах краіны. Як паведамілі карэспандэнту "Московского комсомольца" ў Мінадукацыі, вучыць студэнтаў па праграмах падрыхтоўкі афіцэраў будуць тры сталічныя ВНУ: Дзяржаўны універсітэт - Вышэйшая школа эканомікі, Маскоўскі дзяржаўны універсітэт лесу і Расійская акадэмія првасуддзя. Таксама дзяржаўную акрэдытацыю па гэтаму напрамку атрымаў Дагестанскі дзяржаўны педагагічны універсітэт у Махачкале. Дарэчы, сярод вышэйазначаных ВНУ ваенныя кафедры ўпершыню адкрыліся ў Вышэйшай школе эканомікі і Акадэміі правасуддзя. Універсітэт лесу і Дагестанскі раней ужо рыхтавалі афіцэраў, але ваенныя кафедры там былі ў свой час скасаваныя.

Супрацоўнікі Мінадукацыі не выключаюць далейшага павелічэння колькасці ВНУ з ваеннымі кафедрамі. У апошні час з адпаведнымі пісьмамі ў Міністэрства звярнуўся цэлы шэраг рэктараў вышэйшых навучальных устаноў. Праўда, самі вайскоўцы сцвярджаюць, што колькасць афіцэраў запасу, якія "выпускаюцца" зараз ВНУ, для арміі ў поўнай ступені дастатковая.

Грамадзянская абарона можа вярнуцца ў школы Грузіі

Міністр урбанізацыі і будаўніцтва Грузіі Мераб Чхенкелі выступае за аднаўленне вывучэння ў школах краіны прадмета "Грамадзянская абарона". У інтэрв'ю інфармацыйнаму агенцтву Прайм-Ньюс ён сказаў, што "глыбока ўпэўнены" ў неабходнасці вывучэння гэтага прадмета, і землятрус 25 красавіка ў Тбілісі толькі яшчэ раз гэта пацвердзіў. Па меркаванню міністра, дакладнае веданне таго, як трэба правільна дзейнічаць падчас стыхійных бедстваў, дазволіла б пазбегнуць самага страшнага - панікі. Мераб Чхенкелі паведаміў, што з дапамогай экспертаў ААН ужо падрыхтаваны падручнік па "Грамадзянскай абароне", які ўлічвае найноўшыя распрацоўкі і напісаны добрай, цікавай мовай.

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Уладзімір МАТУСЕВІЧ.

Бацькам на заметку

"Время прекрасное, время чудес..."

Што стаіць за словам "летнік"? Для кагосьці - цудоўныя ўспаміны аб найлепшай пары года і найцудоўнейшых гадах жыцця. А для некага - прыкрыя хвіліны расчаравання, калі найлепшыя парывы душы не былі падтрыманыя дарослымі.

Для таго, каб папярэдзіць горкія слёзы свайго дзіцяці, бацькі павінны належным чынам падрыхтаваць яго да жыцця ў летніку. Аб тым, як гэта лепш зрабіць, расказвае кандыдат педагагічных навук Жанна Іванаўна МІЦКЕВІЧ.

Першае, што трэба зрабіць бацькам, - гэта атрымаць як мага больш інфармацыі аб летніку, у які яны маюць намер адправіць свайго сына альбо дачку. Яны павінны пацікавіцца, што гэта за летнік, якія ў ім умовы, хто будзе працаваць з дзецьмі, які ўзрост у выхавальнікаў. Нельга, недапушчальна проста так узяць пуцёўку і адпраўляць дзіця, па сутнасці, у невядомасць.

Вельмі важнае значэнне мае псіхалагічная ўстаноўка, з якою бацькі адпраўляюць дзіця адпачываць. Гэта ўстаноўка павінна быць, па-першае, раднасай (дзіця едзе на адпачынак!). Таму развітанне са слязьмі - недапушчальнае. Мне даводзілася бачыць, як бацькі плачуць, развітваючыся з дзіцем, бягуць за аўтобусам... Трэба помніць, што ў дзіцяці настрой будзе такі, які яму зробяць бацькі.

Па-другое, павінна быць устаноўка на спатканне з іншымі дзецьмі, на набыццё новых сяброў. Гэтаксама як і на магчымасць даведацца ад чымсьці новым, знайсці штосьці новае ў самім сабе. Бацькі павінны не проста сказаць аб гэтым свайму дзіцяці, бо гэта будзе толькі рэзанёрствам. Лепш за ўсё напярэдадні дня ад'езду правесці сямейны вечар, дзе будуць успаміны бацькоў аб тых летніках, у якіх яны былі ў дзяцінстве (вельмі добра, калі яны возьмуць фотаальбом і пакажуць здымкі тых часоў, раскажуць аб вясёлых і цікавых выпадках і здарэннях). Такі своеасаблівы вечар успамінаў, аповедаў пра тое, што цікавага было, пра свае летнія адкрыцці не толькі дапаможа вашаму дзіцяці настроіцца на пэўны лад, але і яшчэ больш зблізіць вас.

Затым варта задаць дзіцяці пытанне: чаго яно чакае ад летніка? І абавязкова трэба расказаць яму ўсё тое, што бацькі даведаліся пра гэты летнік. Вельмі добра, калі ёсць нейкія рэкламныя буклеты, якія дазволяць дзіцяці паглядзець, дзе, у якіх умовах яно будзе жыць (хоць гэтая практыка ў нас пакуль што не распаўсюджана). Важна расказаць пра мясцовасць, пра тое, якія ў летніку будуць гурткі, пра магчымыя варыянты правядзення вольнага часу.

Вельмі важным з'яўляецца фарміраванне псіхалагічнай устаноўкі на самастойнасць дзіцяці. "Ты едзеш ад бацькоў, ад сям'і", але пры гэтым - не натацыі і нараканні, а - "ці зможаш ты быць самастойным?" , "мне так цікава паглядзець, як ты праявіш сваю самастойнасць". Дзеля гэтага варта зноў-такі ўспомніць уласнае дзяцінства і шчыра расказаць сыну ці дачцэ, што ў вас саміх калісьці не атрымалася і што вы хацелі б, каб гэта атрымалася ў вашага дзіцяці. І дзеля гэтага даць нейкія парады, зыходзячы з уласнага вопыту.

Я гавару зараз аб самастойнасці, якая праяўляецца ў паводзінах; самастойнасці, якая праяўляецца ў арганізацыі свайго жыцця; і самастойнасці, якая праяўляецца ва ўзаемаадносінах з іншымі людзьмі. Гэтыя тры пункты важныя. Што тычыцца таго, што ты будзеш самастойным, і значыць, не будзеш кіравацца распарадкам дня ці поглядамі дарослых, якія будуць цябе акружаць - гэта немагчыма. Гаворка ідзе пра разумную самастойнасць. І адна з галоўных умоў пры гэтым - вера ў паспяховасць гэтай мэты. Гэта значыць, трэба даць магчымасць праверыць дзіцяці, што яно можа быць самастойным. Гэта зусім не тое, што звычайна робяць бацькі. "Хаця ж не забудзься аб гэтым", "слухайся выхавальніка", "не хадзі туды"... Дзіцяці якраз-такі і хочацца зрабіць тое, у чым яму адмаўляюць. Трэба даць яму самому магчымасць асэнсаваць паняцце самастойнасці і абавязкова даць адчуць, што вы верыце ў яго самастойнасць і ганарыцеся ім.

***

Цяпер пяройдзем да пэўных арганізацыйных момантаў. Першае і самае асноўнае: дзіця павінна быць падрыхтавана знешне, гэта значыць, быць падстрыжаным, з падстрыжанымі пазногцямі і г.д. Трэба абавязкова даць яму з сабою патрэбную колькасць бялізны і наогул вопраткі на любое надвор'е. Гэты пункт звычайна ўлічваюць усе бацькі, але многія з іх забываюцца на тое, што кожная рэч дзіцяці павінна быць з меткай: ці то з падшытым ярлычком, ці то з меткай, зробленай незмывальнымі чарніламі. Гэта пазбавіць ваша дзіця ад многіх непаразуменняў.

Каб адпачынак пайшоў на карысць, і ў першую чаргу, здароўю, трэба абавязкова ўлічыць наступнае. Дзіця павінна ведаць, на што ў яго алергія (калі яна ёсць). У медыцынскую картку часта ўпісваюцца не ўсе звесткі. Калі вы хочаце даць дзіцяці з сабою лекі, іх лепш аддаць выхавальніку (разам са спісам іх і падпісаным прозвішчам і імем дзіцяці). І лепш за ўсё шчыра напісаць усе звесткі, што тычацца здароўя вашага сына ці дачкі, і аддаць гэты лісток таксама выхавальніку. Гэта можа ўберагчы ад многіх бед.

Варта пагаварыць з выхавальнікам і пра ежу: сказаць, што любіць вашае дзіця і што не. Гэта не значыць, канешне, што яму будуць гатаваць асобна, але, ва ўсялякім разе, выхавальнік не будзе стаяць над душой у дзіцяці і прымушаць яго, дапусцім, з'ядаць усю цыбулю ў супе.... Чым менш прымусу будзе ў летніку, тым лепш будзе пачуваць сябе ў ім дзіця. Бацькі павінны папярэдзіць гэты ўціск.

Пры зборах у летнік варта паклапаціцца і пра любімыя заняткі дзіцяці. Яно любіць нейкую цацку - няхай возьме яе з сабой. Няхай возьме з сабой любімую кніжку. Акрамя таго, сёння на забеспячэнне летнікаў даецца недастаткова грошай, у многіх з іх не хапае паперы, фарбаў і г.д. Дзіця любіць маляваць - няхай возьме ўсё гэта з сабой...

Дайце дзіцяці з сабой і ніткі з іголкай. Яны заўсёды патрэбныя і, як правіла, рэдка ў каго бываюць. Здаецца, гэта дробязі, але за гэтымі дробязямі ёсць арганізацыя жыцця дзіцяці ў летніку.

Дзіцяці абавязкова трэба сказаць, што яно можа рабіць тэлефонныя званкі дадому. Сёння ў многіх летніках дазваляюцца дзіцячыя тэлефанаванні ў асобныя дні, і таму варта дзіця аб гэтым папярэдзіць. Гэта будзе таксама праява яго самастойнасці: маўляў, "ты можаш калі-нікалі мне патэлефанаваць, каб я магла ведаць, як ты там адпачываеш".

***

Усе гэтыя арганізацыйныя моманты павінны быць правераны. Кантроль можна ажыццяўляць у бацькоўскі дзень. Але гэта не той кантроль, калі бацькі глядзяць, які парадак у дзіцяці на ложку альбо ў тумбачцы, а зусім іншы. "Пакажы, калі ласка, які ты ў мяне самастойны". Гэта можа стаць вельмі прыемным момантам для дзіцяці, ды і для бацькоў таксама.

Калі ж у малога штосьці не склалася, ёсць нейкія праблемы, трэба заняць такую пазіцыю, што "не адразу будуецца дом", і што ў наступны раз "ты ўжо будзеш мець вопыт і ведаць, што і як трэба рабіць, каб атрымалася".

Бацькоўскі дзень наогул вельмі радасная падзея, але самі бацькі нярэдка ператвараюць яго ў такія непрыемныя допыты, накшталт: "што ты ясі?, "як ты спіш?", "ці не крыўдзяць цябе?", "ці не згубіў ты што-небудзь з адзежы?" Гэта, канешне, надзённыя і вельмі зразумелыя пытанні, але варта ўсё ж не забывацца, што летнік - гэта таксама школа, школа фарміравання асобы дзіцяці. І таму варта запытаць дзіця, акрамя ўсяго іншага, і аб тым, чаму яно навучылася, якія ў яго з'явіліся сябры і што ў іх яму падабаецца, якія адносіны з выхавальнікамі і іх памочнікамі, і абавязкова - "што новага ты прынёс у гэты летнік, ці ведаюць пра цябе?" Гэтыя пытанні дазволяць паіншаму паглядзець на летнік, паказаць, што вас цікавіць не толькі побыт дзіцяці. Акрамя таго, варта пагаварыць з выхавальнікам, не толькі наконт таго, ці дагледжана вашае малое, - наадварот, спытаць, які ўзровень самастойнасці ў вашага дзіцяці, і таксама пацікавіцца яго камунікацыямі, ці ўмее яно жыць у калектыве. Гэта вельмі важна.

Летнікі бываюць рознымі. Таму бацькам вельмі важна даведацца аб псіхалагічнай атмасферы, якая пануе ў тым летніку, у якім адпачывае дзіця. І калі ў сына ці дачкі не складваюцца камунікацыйныя адносіны з іншымі дзецьмі, трэба абавязкова даведацца, вызначыць прычыны такога становішча, але ні ў якім разе не пакідаць гэта па-за ўвагай.

...Ізноў жа, абавязкова павінна прысутнічаць псіхалагічная ўстаноўка на поспех дзіцяці. Бацькі абавязкова павінны паказаць, што ганарацца ім, бо ў яго атрымалася жыць без іх, зусім самастойна.

Запісала Святлана СУБОЦІНА.
Фота Юрыя БОНДАРАВА.

"Рамантыкі" - дзівосная краіна фантазіі і творчасці

Гродзенскі абласны Палац творчасці дзяцей і моладзі вядзе пошук розных мадэляў, праектаў і праграм, якія садзейнічаюць адукацыі і сацыялізацыі дзяцей, развіццю іх лідэрскага і творчага патэнцыялу. Абласны праект "Летні цэнтр дзіцячых арганізацый і аб'яднанняў "Рамантыкі" паспяхова рэалізуецца ў рамках праграмы "Лідэр трэцяга тысячагоддзя", накіраванай на развіццё маладзёжных і дзіцячых грамадскіх ініцыятыў.

Пачатак праекта быў пакладзены трыццаць гадоў таму як адукацыйнага і аздараўленчага цэнтра для школьных актывістаў і дзяцей-лідэраў, як мадэлі бесперапыннай падрыхтоўкі падрастаючых лідэраў. Да 1995 года гэта быў летнік піянерскага і камсамольскага актыву, у аснове дзейнасці якога была камунарская методыка калектыўных творчых спраў. З 1997 года абласны летні цэнтр "Рамантыкі" аб'ядноўвае дзяцей і падлеткаў грамадскіх арганізацый: піянерскіх дружын, Гродзенскай рэгіянальнай асацыяцыі беларускіх гайдаў, харугвы аб'яднання беларускіх гайдаў, харугвы аб'яднання беларускіх скаўтаў, скаўцкіх дружын ХСМ, тэнсінг ХСМ, рэгіянальнага аддзялення АА "Блік", "Харцэрства", БПСМЮ, БСМ, асацыяцыі клубаў ЮНЕСКА, featuring розныя розныпрофільных школьных аб'яднанняў.

Знаёмствы і стасункі такога шырокага і рознага кола дзяцей-лідэраў - удзельнікаў абласнога Летняга цэнтра спрыяюць дынамічным узаемінам, своеасаблівай творчасці. Традыцыйна праца ў Летнім цэнтры ажыццяўляецца на базе аздараўленчага летніка "Касмадром" Шчучынскага раёна з ліпеня па жнівень уключна. У цэнтр з'язджаюцца 160 падлеткаў ва ўзросце 14-16 гадоў.

"Рамантыкі" - гэта адзіны летні цэнтр у вобласці, які вывучае і прагназуе інтарэсы і патрэбы школьнікаў у дзіцячых арганізацыях і аб'яднаннях, гэта летнік аднадумцаў - дзяцей і дарослых, аб'яднаных імкненнем да дасканаласці, у якім арганізавана зусім новая сістэма жыццядзейнасці падлеткаў з мэтай паўнацэннага адпачынку, эфектыўнага ўзаемадзеяння і асобаснага развіцця. "Рамантыкі" - гэта дзівосная краіна, напоўненая фантазіяй і творчасцю, цудамі і адкрыццямі.

Жыццядзейнасць у невялікіх групах мае шэраг пераваг. Папершае, ёсць магчымасць наладзіць рэальныя гуманістычныя ўзаеміны паміж дарослымі і дзецьмі ўнутры дзіцячага калектыву; па-другое, у групе лёгка падтрымліваць кожнага і абараняць, калі трэба, што павышае ступень магчымасці і адказнасці самавызначэння, самаразвіцця асобы кожнага падлетка. Жыццё ў летніку ў такой сітуацыі ажыццяўляецца за кошт стварэння ўнутры калектыву сістэмы каштоўнасцей, стасункаў, узораў культуры, прасторы ўзаемін з равеснікамі, з дарослымі, з прыродай, мастацтвам, а таксама розных відаў дзейнасці.

Разнастайнасць праграм цэнтра абумоўлена шырокім колам дзіцячых зацікаўленняў, якія рэалізуюцца і развіваюцца ў дзейнасці вучэбных груп, аб'яднанняў, майстар-класаў.

У Летнім цэнтры "Рамантыкі" працуюць маладыя лідэры дзіцячых аб'яднанняў, выпускнікі цэнтра, таленавітыя педагогі. Асаблівасць цэнтра ў тым, што тут няма традыцыйнага штатнага раскладу. Інструктары займаюцца з невялікімі групамі па 10-12 чалавек, дзе нормы і правілы жыцця выпрацоўваюцца самімі членамі групы, што папярэджвае аўтарытарны ціск і павышае ступень магчымасці самавызначэння і самаразвіцця асобы.

Прапануем прыкладны план дзейнасці цэнтра па днях.

1. Заезд. Фарміраванне атрадаў. Арганізацыйны збор "Рабочыя моманты па адкрыццю цэнтра". Атрадныя агеньчыкі "Раскажы пра сябе".

2. Серыя семінараў па прадстаўленню стратэгіі дзейнасці органаў дзіцячага самакіравання і органаў кіравання цэнтрам. Цырымонія адкрыцця Летняга цэнтра "Рамантыкі-2002". Вечар-канцэрт інструктараў "Будзем знаёмы".

3. Адкрыццё работы вучэбных спецкурсаў (рэкламны ролік). Выбары органаў самакіравання. Вечар-прэзентацыя атрадаў-рамантыкаў.

4. Работа спецкурсаў. Сустрэча з прадстаўнікамі цэнтра прафілактыкі СНІДу, "Здароўе", абласнога цэнтра прафарыентацыі моладзі. Маладзёжнае скрыжаванне.

5. Экалагічны дзень. Экалагічныя гульні "Хто выжыве", "Праектуем горад", "Зачараваны ланцужок". Экалагічны дэсант.

6-7. Алімпійскія гульні Летняга цэнтра.

8. Медыум. СТЭМ (выступленне студэнцкага тэатра мініяцюр ГрДУ).

9. Работа спецкурсаў. Прэс-канферэнцыя з прадстаўнікамі дзіцячай і маладзёжнай прэсы "Маладзёжныя і дзіцячыя арганізацыі ў інфармацыйнай прасторы". Атрадныя кастры.

10. Купалле ў "Рамантыках".

11-12. Эканамічная гульня "Бізнес-уікэнд".

13. Круглы стол з лідэрамі дзіцячых аб'яднанняў і прадстаўнікамі дзяржаўных структур "Праграмы і праекты для дзяцей і сумесна з дзецьмі". Кірмаш маладзёжных і дзіцячых праектаў і ініцыятыў. Інтэлектуальны турнір.

14. Арганізацыйна-дзейнасная гульня "Навука выжываць". Начное арыентаванне. Талака.

15. Работа спецкурсаў. Рэкрэацыйная краязнаўчая гульня "Галасы мінулага".

16. Свята развітання з дзяцінствам "Пунсовы ветразь". Гала-канцэрт "Пчаліны рой".

17. Падагульняючы збор. Узнагароджанне. Цырымонія закрыцця Летняга цэнтра "Рамантыкі". Карнавал дружбы. Стар-тынейджэр.

Пошукава-творчая дзейнасць абласнога Палаца творчасці дзяцей і моладзі дазволіла стварыць сучасную мадэль падрыхтоўкі вучняў да лідэрскай дзейнасці. Практычны вопыт "Рамантыкаў" шырока вядомы ў вобласці і рэспубліцы. Зараджаныя пануючай там атмасферай творчасці падлеткі выказваюць жаданне зноў і зноў удзельнічаць у рабоце Летняга цэнтра.

У выніку 90 працэнтаў падлеткаў працягваюць навучанне і лідэрскую практыку ў школах, у дзіцячых грамадскіх аб'яднаннях, многія становяцца памочнікамі-інструктарамі педагагічнага калектыву цэнтра.

Гродзенскі варыянт дэманструе сур'ёзны, удумлівы падыход да арганізацыі жыцця дзяцей, развіцця іх творчага і лідэрскага патэнцыялу. Супрацоўнікі цэнтра адкрытыя да абмену вопытам, да эфектыўнага ўзаемадзеяння з калегамі-аднадумцамі.

Напрыканцы назавем імёны стваральнікаў праекта Летняга цэнтра: Т.В.Аўдзейчык, загадчыца аддзела дзіцячых арганізацый; Л.В.Лебедзева, Т.В.Еўдакімава, метадысты вышэйшай катэгорыі; Л.Д.Ізвекава, метадыст, старшыня абласнога савета БРПА; І.Т.Лапеха, сацыяльны педагог. Да новых сустрэч у "Рамантыках"!

Тамара СІДАРЭВІЧ,
загадчыца вучэбна-метадычнага аддзела Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі.

Доўгачаканая сярэдзіна лета над Нараччу

Свята "дня сярэдзіны лета" - Купалле, Ligo, Kupole, Rasa, Jonines - вядомае ўсім еўрапейскім народам. Прычым, відаць, ужо даволі даўно: і мегаліты далёкага Стоўнхэджа, і пабудовы з камянёў на беразе блізкага возера Янова пэўным чынам арыентаваны на становішча сонца па экліптыцы ў дні апошняй дэкады чэрвеня, блізкія да летняга сонцавароту. Свята "прарастае" праз рэгіянальныя адрозненні розных традыцый і захавалася на пачатку XXI стагоддзя ва ўсіх усходнеўрапейцаў, нават такіх даволі "роўна дыхаючых" да сваіх традыцый, як беларусы.

Роўна, дык роўна, аднак нездарма па аналізе мясцовых купальскіх легендаў, рытуалаў, гульняў і песняў, не пакідае адчуванне, што калі ў паўднёвым кірунку надзвычай доўгіх дзён імкліва злучаны меншая святлейшая і большая цямнейшая, але надта падобныя рукі, у свет няспынна ўваходзіць новае. І на безкаранёвым камяні, і ў народных баладах-міфах штогод распускаецца кветка "браткі", адзін з жоўта-блакітных сімвалаў свята. Адчуванне стану жніва - калі трэба агледзець усё існае ды набытое, адсвяткаваці ўсё добрае, што ў жыцці маем - пазначае пераход улады над лёсам сусвету ды вільготнай, плоднай стыхіі. А ў аксаміце прыцемкаў апошняй ужо досыць настойліва чутны танок дуды, гусляў ды скрыпкі поруч з рэхам купальскіх рэфрэнаў.

Прычым для такой паважанай і перспектыўнай навукі, як этнапедагогіка, больш цікава нават тое, што купальскае свята на Беларусі дагэтуль жывое - сёлета, напрыклад, на Полаччыне яго яшчэ будуць святкаваць тыя, хто купалаваў ў сярэдзіне XX стагоддзя, на той час - разам з тымі, хто, магчыма, рабіў тое ж на мяжы стагоддзяў XX і XIX (на гэтым, вядома, ланцуг не парываецца і цягнецца ў глыбіню часоў, наколькі хапае фантазіі). Магчыма таму, згодна з "Рэспубліканскай праграмай па захаванню і падтрымцы народнага мастацтва, народных промыслаў і рамёстваў у Рэспубліцы Беларусь", якая зацверджана Саветам Міністраў ад 28.12.2000 г., у адпаведнасці з планам Міністэрства адукацыі, 21 чэрвеня - 11 ліпеня 2002 года на базе Нацыянальнага дзіцячага аздараўленчага летніка "Зубраня" будзе наладжана профільная змена этнакультурнага выхавання, мэтай якой з'яўляецца: спрыяць выхаванню ў асяродку фальклорных аб'яднанняў школ і пазашкольных устаноў павагі да нацыянальнай культуры Беларусі, пачуцця патрыятызму, набыццю іх удзельнікамі ведаў, уменняў і навыкаў, якія здольны такія пачуцці мадэляваць і замацоўваць.

Перавага пры камплектаванні змены была нададзена ўдзельнікам фальклорна-этнаграфічных гуртоў з вясковай мясцовасці і райцэнтраў, якія будуць прадастаўляць 6 гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў Беларусі. Па дадзеных аддзела фальклору НЦТДМ сапраўды якасна і плённа прадаўжаюць свае мясцовыя народныя традыцыі (прынцыпова застаўшыя вернымі спевам і танцам сваіх бацькоў і аднавяскоўцаў) наступныя гурты. На Заходнім Палессі - фальклорны гурт в. Радаставы Драгічынскага раёна; Паазер'і - "Нежачкі" Расонскага ЦДТ; Усходнім Палессі - "Рудабельскія зорачкі" сярэдняй школы №3 г.п.Акцябрскі; Панямонні - "Чобаты" Ваўкавыскага РДК; Падняпроўі - фальклорны гурт Меркулавіцкай сярэдняй школы Чачэрскага раёна; Цэнтральнай Беларусі - "Берагіня" Мётчынскай сярэдняй школы Барысаўскага раёна. Мінск і Мінскі раён будуць рэпрызентаваць у летніку "Зубраня" "Куманёк" Міханавіцкай сярэдняй школы "Верас" НЦТДМ.

У праграму змены ўключаны шэраг дынамічных, адпаведных да ўспрыняцця дзяцей мерапрыемстваў, якія незаарганізавана, арганічна (праз актыўны ўдзел, уключанае назіранне і гульневыя формы) комплексна знаёмяць удзельнікаў профільнай змены з беларускай народнай культурай. Згодна беларускаму традыцыйнаму календару і зыходзячы з досведу фальклорных летнікаў Усходняй Еўропы, у плане абавязкова павінны прысутнічаць: ключавая падзея змены - Купалле на Нарачы; актыўная падрыхтоўка да яго; рэгулярныя вечарыны традыцыйна-пабытавага танца (з палявых збораў Міколы Козенка); фальклорная гульнятэка; спеўкі; этнакультурныя ўжыткова-побытавыя майстэрні (у звязку з выхаванцамі мастакоў Эммы Фокінай і Юрыя Іванова); мерапрыемствы для агульнага развіцця: кіналекторыі з фільмаў доктара мастацтвазнаўства З.Я.Мажэйка; конкурс народнага касцюма; прэзентацыя калектывамі гісторыка-этнаграфічнага рэгіёну сваёй малой радзімы.

У шчыльным звязку, пры падтрымцы роднай прыроды (якая, як сведчаць навукоўцы, якраз на ўздыме сваіх сілаў квітнення і прыгажосці), удзельнікі фальклорна-этнаграфічных гурткоў, напэўна, дадуць рады чаму і каму заўгодна. Вельмі прыемна, што сваё "ў добры шлях" змене дала доктар філалагічных навук Галіна Барташэвіч, чый юбілей навуковая грамадскасць святкуе ў сярэдзіне чэрвеня. Падаецца, у асяродку каляфальклорных і каляпедагагічных колаў ёсць усе падставы чакаць цікавай і карыснай падзеі.

Вячаслаў КАЛАЦЭЙ,
Таццяна ПЛАДУНОВА,
супрацоўнікі аддзела фальклору Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі.

І не толькі маленькія перамогі над сабой...

Цэнтр творчасці дзяцей і моладзі Маскоўскага раёна сталіцы "Ранак" штогод знаходзіць новыя варыянты і падыходы арганізацыі летняга аздараўлення і адпачынку дзяцей

Выязныя спартыўна-аздараўленчыя летнікі сталі адной з папулярных форм адпачынку ў дзяцей, якія займаюцца ў гуртку "Усходнія адзінаборствы". Кожны год 40-60 гурткоўцаў аздараўліваюцца і праводзяць спартыўна-трэніровачныя заняткі на беразе ракі Іслач у Валожынскім раёне. Спартыўна-аздараўленчы летнік "В'ет Во Дао" - гэта той асяродак, дзе падлеткі маюць магчымасць развіваць свае здольнасці, набываць новыя веды. У летніку дзейнічае сістэма самакіравання, няма муштры, гультайства, надакучлівай абавязалаўкі, ціску і аўтарытарнасці педагогаў.

Жыццядзейнасць у летніку пабудавана на элементах гульні, у цікавай і займальнай форме дзеці набываюць тут веды пра здаровы лад жыцця, вучацца культуры ўзаемін і інш. Жыццё гурткоўцаў у спартыўна-аздараўленчым летніку "В'ет Во Дао" - гэта не толькі іх маленькія перамогі над сабой, але цікавы і карысны адпачынак.

У арганізацыі выязнога летніка вялікую дапамогу нам аказвае гарадскі турысцка-экалагічны цэнтр, 5-ы аўтобусны парк Мінска, а таксама бацькі гурткоўцаў.

Кожную раніцу для дзяцей, якія засталіся летам у горадзе, гасцінна расчыняе дзверы Цэнтр творчасці дзяцей і моладзі "Ранак".

Весела і цікава дзецям у аздараўленчых летніках "Лідэр" і "Маленькая краіна". Шмат новага аб гісторыі роднага краю даведаліся яны на экскурсіях у Заслаўе, у музей пад адкрытым небам "Менка". Змаглі паспрабаваць свае сілы ў розных спартыўных спаборніцтвах, наведваць заняткі ў гуртках дэкаратыўна-прыкладной творчасці, камп'ютэрным, на гульневых пляцоўках.

Асаблівасцю летніка "Маленькая краіна" з'яўляецца тое, што размешчаны ён на базе сямейных інтэрнатаў №№42 і 50 па вуліцы Прылукскай. Задаволены бацькі - дзеці не прадастаўлены самі сабе. У арганізацыі дзіцячага адпачынку дапамагае гаспадар інтэрнатаў - 5-ы аўтобусны парк: выдзяляе транспарт для цікавых экскурсій.

Клапоцяцца тут і пра здароўе дзяцей: з радасцю іх сустракаюць у басейне ліцэя №1 і ў 32-й дзіцячай паліклініцы, дзе дзеці п'юць смачны і карысны кіслародны кактэйль.

Не забываюць у "Ранку" і пра школьныя летнікі. Кожны дзень у цэнтры для іх працуюць гурткі і праводзяцца масавыя забаўляльныя мерапрыемствы, якія арганізуюцца па загадзя складзенаму графіку.

Але ў раёне ёсць і такія дзеці, якія не наведваюць летнікі, бо маюць магчымасць знаходзіцца дома з бацькамі. Для такіх дзяцей арганізаваны гурткі па месцы жыхарства, якія размяшчаюцца ў памяшканнях, выдзеленых ЖЭСамі.

Наталля МАЙДАН,
загадчык сектара ЦТДіМ "Ранак" Маскоўскага раёна Мінска.

"Непрыкрытай душою к людзям..."

Сёння на нашай літаратурнай старонцы прадстаўлены пяць аўтараў: настаўніца беларускай мовы і літаратуры сярэдняй школы № 1 Кобрына Ніна Дрык; настаўніца хіміі і біялогіі, намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце Цялякаўскай сярэдняй школы Уздзенскага раёна Валянціна Рогач; настаўнік сярэдняй школы № 2 Стаўбцоў Яўген Карпуць; настаўніца беларускай мовы і літаратуры мінскай гімназіі № 5 Людміла Лапата; выпускніца факультэта беларускай філалогіі і культуры БДПУ Алена Тацэвіч.

Ёсць адна асаблівасць, якая аб'ядноўвае сённяшніх аўтараў. Усе яны (апроч таго, зразумела, што звязалі свой лёс адначасова з настаўніцкім і мастацкім словам) з'яўляюцца сябрамі тых ці іншых літаратурных аб'яднанняў, гэта значыць, займаючыся літаратурнай дзейнасцю, актыўна кантактуюць з калегамі па пяры і, што яшчэ больш важна, далучаюць да творчасці іншых, маладзейшых і менш вопытных. Вельмі істотная, на наш погляд, асаблівасць. Бо адна справа - па-аматарску пісаць у стол і зусім іншая - не баяцца выносіць свае творы на шырокі суд, адчуваючы, што ты маеш на гэта права - як настаўнік, як літаратар, як чалавек.

Аддзел культуры.

Ніна ДРЫК

* * *

Матуля хлеб пячэ:
у хаце светла.
Казыча ноздры
кісленькі квасок.

На лаўцы - дзежка,
быццам гаспадыня.
І ззяе печка,
быццам абразок.

А маці бохан
спаласне вадзіцай,
Наверх накіне
белы ручнічок.

Якому Богу
Трэба памаліцца,
Каб хлебны дух
з хаціны не ўцёк?

* * *

Парваны струны, а акорд гучыць,
Асінавым лістом трымціць надзея,
Той успамін нічым не загасіць.
Ён журавінкай на марозе чырванее.
Вам не забыць лісцвяны пах завей,
Мне не аддаць пакуты ліставею.
Вандроўнік-вецер над акном заціх,
Пашкадаваўшы белую лілею.

Зямля ў блакіце
На захадзе сонца.
Дзе твой пачатак,
Скажы мне, рака?
У нетрах крыніца,
З шумлівай вадзіцы,
Два берагі ўпоруч
Кранаюцца дна.
Зыходзяцца хвалі
Ў вірлівыя статкі.
У люстры бяроза
Зглядзела красу.
І ноччу,
Пад цёмнаю пастранню неба,
Русалка сваю
Заплятае касу.

* * *

Песня - душа народа

Р.Р.Шырма

Песня шчырая роднай вёскі,
Ад пачатку і да канца
Ты звініш у душы адгалоскам
Жытняй нівы і сілай жыцця.
Ты сваёю магічнай сілай
Гадавала, люляла дзіця,
Адпраўляла на службу сына
І за сейбітам у поле ішла.
Спелым коласам, хлебным дажджом,
Ручніком, кутасамі аздобленым,
Усміхаўся вясковы дом -
Песняй жніўнаю, з доляй роднаю.
І на кожны жыцця зачын
Ці то ў шчасці, ці ў горкай долі
Выспявалі з глыбінь душы
Роднай песні магутныя словы.
Людзям шчырасці не стае...
Я на волю пускаю замову:
"Беражыце паўсюль і заўжды
Песні продкаў - жыцця аснову!"

* * *

Памяці Яўгеніі Янішчыц

Ластаўка, палеская галубка,
"Дачка любові, жалю і святла".
Кужаль белы ніткай палыновай -
Вершаў прасціну сваіх віла.
Ткала ты, а нітачка станчалася
Чыстага імклівага жыцця.
Веру я, ты проста не ўтрымалася,
Паляцела ў пространь да святла.
І світае над Палескім краем
Споведзь сэрца, чыстае душы.
Росамі празорымі над гаем
Вершы твае сцелюць туманы.

* * *

Распята воляй лёсу на крыжы.
Крычаць нахабна ў вушы крумкачы.
Стаю адна на ростані дарог,
Выратаванне - бацькавы парог,
Няўтульна ў хаце - ахінае змрок,
За крокам крок жыццё дае ўрок.

* * *

У шэрай світцы, з туманоў шурпатых,
Боты з лісця, нібы навырост,
Напрамкі да ельнікаў махнатых
Коціць восень залацісты воз.
Кудасой усцілае ўсе аблогі,
Павутой наладжвае масты,
Восень, абыдзі мае парогі,
Заблудзі ў суседа на мяжы.

* * *

Мяняецца рака майго жыцця
І асакою берагі стуляе.
На мелкаводдзі - як без крылаў птах,
А сэрца, веру, дабрыні шукае.

Не літасці, змялеўшая, прашу,
А кроплю сілы, дзён маладзіковых,
Лісток пажоўклы восеньскі нашу,
Каб захаваць цяпло да дзён вясновых.

* * *

Перабірае клавішы жыццё,
То сум, то роспач горла перацісне.
Пад ногі ўсё калючкі і трысцё
І залатоўкі восеньскага лісця.

Перабірае клавішы жыццё,
То засмяецца, то на ўсхліп заплача.
Ўсё покрывам туману занясло,
Асірацелы воран жалем крача.

Перабірае клавішы жыццё,
Звініць харалам на алтары лёсу.
Маіх трывог раскутае звяно,
Маіх надзей адчайнае вясло.

* * *

Я раскаяння не пачую,
Слодыч губ не расчуліць цябе.
Бесклапотна па волі вандруеш!..
Адзінота маланкай жахне.

І наўсцяж расчыняцца дзверы
У халодную бездань начы.
Чалавечае сэрца ў бязвер'і.
Лепш за ўсё, памаўчы, памаўчы...

* * *

Думкам - волю, словам - прастор.
Недасяжная прастрань кахання...
Словы ў роспачы - не ў дакор
На крыжовых дарогах расстання.
Вывяраю пачуцці часам,
Раздзімаю агеньчык свячы,
І глядзяць васільковыя вочы
У бязмежжа сіняй начы.

* * *

Вырай далёкі думак маіх
З часам інакш успрымаю.
Прагну пяшчоты, нас удваіх
У марах і снах уяўляю.

У вечара зычу кроплю святла
З рога далёкага месяца.
Ценем дрыготным ціха лягла
Дарога да мілых веснічак...

Валянціна РОГАЧ

Настаўніцкі вальс

Апошнім званком завяршаецца май.
І першы ўрок зноўку мроіцца нам
Да скроняў сівых, да апошняй вясны
Зліліся ў адно нашы мары і сны.

Над родным прасторам
зямлі беларускай -
Над Нёманам, Лошай, Уздзянкай
і Вусай
Настаўніцкі вальс
белай птушкай ляціць
І першым званком
ў нашым сэрцы звініць.

З чужых гарадоў і вясковай цішы
На крылах нястомнай, адкрытай душы
Спяшаецца песня да нас нездарма.
Настаўніка ўспомні святое імя.

Ніколі душа не паддасца гадам,
Старэць і хварэць не дазволена нам.
Да скроняў сівых, да апошняй вясны
У настаўніцкім сэрцы цвітуць верасы.

* * *

Я з табой, я заўсёды з табой
Неабдумна квітнею вярбой,
Ля азёр тваіх тлумных вачэй,
Спелай поўняю зорных начэй,
Малахітавай рунню травы -
Я з табой, любы мой, дарагі.
Неспакойнаю плынню ракі,
Хваляваннем пяшчотнай рукі,
І дзіцячаю шчырай усмешкай,
І свянцонай галінкай ў застрэшку.
Вадахрышчання кропляй жывой -
Я з табой, я заўсёды з табой.

Я вярнуся

Прывітанне, Прынёманскі край!
З вандравання мяне сустракай,
Задуменна-прыветлівым борам,
Цішынёю затокаў, азёраў.
Я вярнуся к табе напрадвесні
Жаваронкавай першаю песняй,
Капяжоў пералівамі звонка
Пралячу па-над роднай старонкай.

Сцежку кожную, кожны твой дом
Атулю свайго сэрца крылом,
А нягоды душой уратую -
Не прыняць, мне зямельку другую.

На змярканні дарогі жыцця
Над табою, крывінка мая,
Адбалеўшы апошняю песняй,
Белай птушкай сыду ў паднябессе.

Любы мой, мой куточак адзіны,
Да зямлі, што мяне нарадзіла,
Як да маці сваёй, прытулюся...
Я вярнуся к табе, я вярнуся.

* * *

Яўгеніі Янішчыц

Над задумай маёй бласлаўлёнай
Млечны шлях пацяшаецца зноўку...
Дзе, якою парой вечаровай
Адшукаць тваёй вечнасці зорку?

Баюць песні з гадамі званчэй
Аб табе на Палессі бярозы
Жэня, Жэнечка, што прыгажэй:
Райскі сад ці над Ясельдай лозы?

Прамяняць існаванне зямное
На Аідава царства ці варта?
Там жыццё для паэтаў якое?
Што чакае: любоў ці пагарда?

І каму сярод нас твой анёл
На зямлі прызначае спатканне?
Жэня, Жэнечка, вечны спакой
Ці мілей за зямное каханне?

...Ні на тым, ні на гэтым свеце
Ўсё ж, здаецца, спакою не будзе.
Летуценна павернута сэрца
Непрыкрытай душою к людзям.

* * *

Не адракаюся ад дзён былых
І раны не загойваю бальзамам,
Абдзеленых цяплом, начэй сваіх
Не прадаю за заўтрашняе ранне.

Не асуджаю маладосці вёсны,
Не паспытаўшы жаночай долі,
Дарую лёсу зблытаныя кросны -
Няхай камусьці пашанцуе болей.

Бацьку

Памяць малюе ўпотай
Твор - такі родны і блізкі.
Пароўну скупой пяшчоты
Над кожнай было калыскай.

Святло тваіх чулых рук,
Прапахлых зямлёй і потам, -
Бы той ратавальны круг
І ўчора, і сёння, і потым.

Пралеска

Ах, тата, як спяшалася вясна!
І пасля сцюжы сумавалі рукі
Па трактары, па "водары" мазуты.
Іх вабіла калгасная ралля.

Крылом вясновы ветрык узмахнуў.
Закончана работа, звечарэла,
Натруджана гуло і ныла цела,
Ты, стомлены, далоні разгарнуў.

Сумеўся вечар дзіўнай сінявой.
З далоняў, працавалі што на ўзлеску,
Глядзелі ў твар мне сінія пралескі
Паміж тваіх шурпатых мазалёў.

Яўген КАРПУЦЬ

Настаўніца

У беленькай блузе
пад золатам клёнаў
Ты зняла хусцінку, як быццам карону.
І школа ўрачыста цябе сустракала -
З дзіцячай кагортай
ты долю спаткала.
Карэнні ўрасталіся ў тыя вытокі,
Дзе промні Дабра,
Прыгажосці урокі.
Крынічка ў Альбуці,
птушыныя песні
Надзею і Веру ўпэўнена неслі.
Ты цешыла вучняў
жыццёвай калыскай,
Заўсёды, як маці, была самай блізкай.
Абходных шляхоў не шукала ніколі,
З табою, як кажуць, з'ядалі пуд солі.
З рамантыкай працы
і шолахам сшыткаў
Па плынях жыццёвых,
што не без убыткаў,
Імкнулася, верыла ў Праўду навек
Гуманны, сумленнай душы Чалавек.

Родная вёска

У думках, быццам у аблоках,
Плыву над вёскай Лабачы -
То раптам нізка, то - высока...
І сняцца сны мне уначы.

Вось тая вёсачка ля лесу,
Дзе землякі мае жывуць,
Дзе раніцою сваю месу
Зноў пеўні дружна запяюць.

Лячу у вір маленства смела -
За працай бачу тых жанчын...
Плыву далей па травах спелых
Ля роднай вёскі Лабачы.

І што тут скажаш пра нягоды,
Пра быт вясковы, пра жыццё? -
Пульсуюць ў такт самой Прыродзе
Надзея, вера, пачуццё...

Аселі многія ўжо хаты,
Вясковых дзетак не відаць,
Рабочай сілы малавата,
Цымбалы з бубнам не звіняць.

А помніцца - як у Марылі
З акон, расчыненых наўсцяж,
Сямікаленныя кадрылі
Дарылі гучна свой пасаж.

Ніхто не скардзіўся на долю -
Гучалі песні над сялом.
А заўтра - зноў з сярпамі ў полі...
(Тады камбайнаў менш было.)

Ляцяць гады. Той час далёкі
Заўжды дыханнем сцерагу.
Дзядзькі, дзяды, што з нашай вёскі,
Пра вас забыцца не магу.

У гэтых вобразах знаёмых
Мне адкрываўся цэлы свет.
Глядзеў на ўсё я улюбёна -
Як майстраваў калісьці дзед.

Прыносіў кожны дзень абновы,
Вязаў мне лёс вузлы свае.
З жыццёвых нітачак асновы -
Сцяжынкі першыя мае.

Тут наша маці ў крузе вечным
Наш род у дзецях берагла,
І з калыханкаю сардэчнай
У свет нас казачны вяла.

Я прасяваў праз сваё сіта
Усе справы, думкі землякоў
І вельмі добрых, працавітых
Адчуў суседзяў ды бацькоў.

Тут мялі лён і кросны ткалі...
І Бог, як кажуць, усіх сцярог.
Прыгожа крыж так убіралі,
Які стаяў каля дарог.

Дарог і сцежак было многа
Якраз ля вёскі Лабачы.
Цяпер яна забыта Богам -
Тут кружаць толькі крумкачы.

Залатыя рукі

Святло ад колераў ружовых
Зганяе з душаў нашых цень.
Мы, быццам з нітачак жыццёвых,
Прадзем кудзелку кожны дзень.
Карціць зрабіць усё, змагацца...
Так у прывычку ўрасло,
Што нельга дня пражыць без працы,
Калі чакае рамясло.
Ад калаўротаў шум лагодны
І першы навальнічны гром
Зліліся з музыкай народнай,
Вітаюць беларускі дом.
Тут ручнікі пад абразамі
З сівых даўнін і тых вякоў,
Дзе залатымі паясамі
Слуцк зачароўваў землякоў.
Рытмічна стукаюць красёнцы
І хутка бегае чаўнок.
Лянок збірае промні сонца,
Пераплятаецца уток.
Няхай святлеюць нашы хаты
Ад тых дэкораў, абрусоў...
Сустрэнем мы на нашых святах
Ткачых, умельцаў і майстроў.

***

Дорыць восень колер залаты,
Дзе сярод бярозак ды асін,
Рэдкія зрываючы лісты,
Шпацыруюць стройныя ласі.
Дорыць восень добры ураджай
На палях, ў садах ды агародах.
А ў лясах, грыбы,
як на дражджах,
Для людзей вырошчвае Прырода.
Дорыць восень і вяселляў час.
Адпачнуць хай рукі ды прылады.
Напаўняюць дзеці школьны клас, -
Восені яны таксама рады.
Дорыць восень цішыню, спакой,
Песню жураўлінную у небе.
Як жа не любіць пары такой,
Калі застанемся мы пры хлебе?!.

Стаўбцоўшчына

Сонца ў водах Нёмана іграе,
І бяжыць да Брэста магістраль.
Паглядзі, Стаўбцоўшчына якая -
Песня жаўрука нясецца ўдаль.
Коласаўскі край такі прывольны,
Песнямі ад веку шчыраваў.
Лісцікі бярозак беластволых
Тут ружовы ранак цалаваў.
Першыя юнацкія сцяжынкі
Да дубоў прынёманскіх вядуць,
Дзе плывуць у небе аблачынкі
Над мясцінай з назваю Альбуць.
Зіхацяць ізноў на небасхіле
Зорачак дрыжачыя вянкі.
Дружна карагоды мы вадзілі
І збіралі ў полі васількі.
Не знікаюць памяці крыніцы;
Тут народ вітаюць калядой.
Тут заўсёды шчасце прамяніцца
Талентам і сілай маладой.
Тут лясы ўпіраюцца у неба,
Срэбным горнам
звоніць сенажаць.
Пахне ў хатах беларускім хлебам.
І прасторы - вокам не абняць.
Вось яны, прынёманскія далі,
Галасы знаёмыя сяброў!
Тут жаданы мы, бо нас чакалі,
Быццам з выраю далёкага буслоў.
Мікалаеўшчына, Дзераўная...
Вабяць прыгажосцю зноў і зноў.
Мабыць, тут сама зямля такая,
Што вядзе да новых нас высноў.
Дзіўны край!
Ён быццам - для паэтаў,
Край для працавітых тых людзей, -
Ён вясковай шчырасцю сагрэты,
Мудрасцю й вытокамі надзей.
Ў наваколлі вёскі Дзераўная
Баравічныя мясціны у барах.
Бусел важна ў небе пралятае,
Гэты вольны, гэты дзіўны птах.
Тут вітаць гасцей заўсёды рады,
Па-сяброўску шчодра частаваць.
Тут умеюць выслухаць парады
І прыпеўкі весела спяваць.
Ў гэты край з далёкіх далячыняў
Зноў вяртаемся і робім новы крок
Да Стаўбцоўшчыны,
як да святыні -
Поля, дзе ў жыце васілёк.
Тут чаруюць воклічы і гукі.
Не забыць нам гэтае красы.
Жар сяброўства грэе нашы рукі,
Дзе ружовыя не гаснуць верасы.
Лёс адгэтуль шлях наш выбірае.
Ткуць тут ільняныя ручнікі.
Легендарны край - зямля святая!
Нам наканавана на вякі.

Людміла ЛАПАТА

* * *

У белай белі ўсё застыла:
Палі, азёры і лугі...
Ды пра вясну нам нагадалі
Ля рэчкі рыжыя стагі.

Духмяны пах да нас даносіў
Гуляка-вецер аж сюды,
І ўспаміналіся тады
Трава, зямля і неба просінь.

Вясна

Вясна прыйшла -
Заплакаў снег,
Ручай нясмела
Ўдаль пабег.

І лёд на рэчцы
Тонкі стаў,
Пачнецца хутка
Лёдаплаў.

Лаза, што колер
Памяняла,
Сапраўдную красуняй
Стала.

Шчабечуць, цешацца
Шпакі -
Палёў, садоў
Вартаўнікі.

А матылёк
На крылах мар
Імкнецца ўвысь -
Ажно да хмар.

І шчасцем
Поўніца навек
Вянец прыроды -
Чалавек.

Алена ТАЦЭВІЧ

Гісторыя аднаго кахання

Яна, студэнтка трэцяга курса Марына Ляшчонак, з неглыбокімі ведамі, але вялікім творчым патэнцыялам. Ён, выкладчык рускай літаратуры Фёдар Аляксандравіч, узнёслы, экзальтаваны малады чалавек 55 гадоў.

Яна старанна прагульвала яго лекцыі, апраўдаваючы сябе тым, што Ньютан, напэўна, таксама не вельмі захапляўся гэтым прадметам.

Ён не менш старанна адзначаў усіх адсутных, матывуючы тым, што Ньютан хоць і не ведаў літаратуры, затое стаў вялікім фізікам, у адрозненне ад Марыны, у асобе якой краіна можа страціць другога Пушкіна.

Яна па-сяброўску высмейвала яго на сцэне падчас студэнцкіх "капуснікаў", неадназначна намякаючы на яго акуляры і з вялікім імпэтам паказваючы, якая ў прафесара лысіна.

Ён гаварыў, што нават у Венеры Мілоскай ёсць заганы, і потым яшчэ два тыдні чытаў лекцыі ў капелюшы.

Яна на экзамене Фёдара Аляксандравіча заўсёды рыхтавалася за першай партай, дэманструючы стройныя ногі і аддана гледзячы ў вочы выкладчыку.

Ён чырванеў і спрабаваў сарамліва закрывацца залікоўкамі, гаворачы, што яшчэ вельмі нявопытны для такіх гульняў.

Яна раптам пачала заўважаць, што Фёдар Аляксандравіч валодае своеасаблівай абаяльнасцю. Гледзячы на яго, Марына заўсёды была гатова згадзіцца, хоць ён ніколі ні аб чым не прасіў.

Ён раптам адчуў сябе маладым і прыгожым, і хацеў прасіць, але не ведаў аб чым.

Яна пачала мужна наведваць яго заняткі, хоць і трапляла ў абдымкі сну ўжо на дзесятай хвіліне.

Ён стаў весела паціраць рукі, калі яна заходзіла ў аўдыторыю, і з задавальненнем ставіў ёй пяцёркі, нават калі яна маўчала.

Яна, гледзячы ў вочы, нарэшце, прапанавала: "Можа, з'ездзім да вас выпіць кавы?"

Ён катэгарычна кінуў: "Не, спачатку ў кіно!"

І невядома, чым бы скончылася гэта гісторыя, але аднойчы ён не прыйшоў на заняткі...

Упраўленне адукацыі Мінскага аблвыканкома і педагагічная грамадскасць вобласці выказваюць глыбокае спачуванне галоўнаму інспектару па кадрах упраўлення адукацыі аблвыканкома Асташонак Таццяне Аляксееўне ў сувязі з напаткаўшым яе вялікім горам - смерцю БАЦЬКІ.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.
Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.
Адказны дзяжурны
Святлана КІРСАНАВА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 1407
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 19.6.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.